

Bu proje Avrupa Birliđi ve
Türkiye Cumhuriyeti tarafından
ortaklaşa finanse edilmektedir

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİMİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

ENGELSİZ OKUL MODELİ YOL HARİTASI

HAZİRAN, 2013

*STANDARTLAR
VE PERFORMANS
GÖSTERGELERİ*

CAPITA
INTERNATIONAL DEVELOPMENT

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİMİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ
ENGELSİZ OKUL MODELİ

*STANDARTLAR VE PERFORMANS
GÖSTERGELERİ*

YOL HARİTASI

HAZİRAN, 2013

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri
Yol Haritası

Haziran 2013

MEB Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü

Prof. Dr. Mustafa Baloğlu

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Dr. Raziye ERDEM (*Grup Başkanı*)
Dr. A. Hale BACAĞOğLU (*Grup Başkanı*)
A. Seza KARAMAN (*Grup Başkanı*)
Yurdađul AYDOđAN (*Grup Başkanı*)
Necati BİLGİÇ (*Grup Başkanı*)
Dr. Mehmet Ata ÖZTÜRK (*Grup Başkanı*)

Proje Ekibi

Mehtap SUNA
Ertan GÖV
Dr. Phil BAYLISS
Prof. Dr. Füsün AKKÖK
Esra Şirin
Judith CAMERON
Zehra Pınar ÇELİKER
Herdemtaze ŞEYHUN DİNİZ
M. Fatih KÖSE
D. Onur KÖKSAL

Proje Destek Ekibi

Öykü Yalçın ÖZER
İdil Seda AK
İpek GÜNEY
Zeynep GÖĞÜŞ
Cansu ÖZKAN
Nahide ÖZKAN

Yayına Hazırlayanlar

Serap A. CELEP
Ümran DEMİRÖZ
Zehra Pınar ÇELİKER

Grafik Tasarım

Zinnur VAPUR

Katkı Sunanlar

Dr. Phil BAYLISS koordinesinde
Prof. Dr. Philip GARNER
Doç. Dr. Hakan SARI
Yrd. Doç. Dr. Necdet KARASU
Yrd. Doç. Dr. Ayşegül Şükran ÖZ
Matthew GRIFFITHS

Engelsiz Okul Modeli Standartları ve Performans Göstergeleri Geliştirme ve Gözden Geçirme Komisyonu Katılımcıları

Cemal ÖZDEMİR	Hande SEYFELİ	Şaziye SEÇKİN
Deniz ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ	Kamil TOPÇU	Şenol DEMİRHAN
Elif ÇORUHLU	Leyla ÖZDEMİR	Serap A. CELEP
Esra ÇALIKVAR	Mehmet ASLAN	Yusuf İPEKLİ
Gül KARATAŞ	Namık TOPÇU	Ümran DEMİRÖZ
Hakan AKSOY	Oğuzhan GÜREL	Zuhal ÇULCUOĞLU
		Zehra Pinar ÇELİKER

Engelsiz Okul Modeli Ön Çalışma Grubu Katılımcıları

Abdullah BÜYÜKYILDIZ	Gül ÖNGÜN	Şule ÖZÇELİK
Altan YAMAKOĞLU	Jale ATAŞALAR	Tuna ÖLGER
Ayten YIĞIT	Kamil TOPÇU	Yaşar YENİÇERİOĞLU
Deniz ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ	Muhammet USLU	Yavuz Selim ÖZDAMAR
Esen HASDEMİR	Murat MİDAS	Yıldız IŞIK
HATIPOĞLU	Özlem OKYAY	Yurdagül GÜNEŞ
Esra ÇALIKVAR	Satı Özlem KUŞOĞLU	Zehra Nalan ÇELİK
Esra YAZGAN	Seyfettin BICAN	Zehra Pinar ÇELİKER
	Şule DOĞANOĞLU	

ÖNSÖZ

Bütünleştirme; tüm bireyler için sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal etkinlik ve fırsatlardan eşit bir şekilde yararlanmasını sağlayan bir süreç olup, bireysel farklılıklarına dayalı gereksinimleri ne olursa olsun, tüm bireylerin bu süreçte dâhil edilmesini temel almaktadır.

Engelsiz Okul Modeli; bütünleştirme sürecinde özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerimizin hayatın en erken dönemlerinden itibaren toplumsal yaşama etkin ve üretken bireyler olarak katılımlarını sağlamaya yönelik bir modeldir. Bu model kapsamında hazırlanan Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergeleri, okullarda ve kurumlarda bütünleştirme eğitiminin, etkili şekilde yürütülmesi amacıyla bir kalite çerçevesi olarak tasarlanmıştır. Bu standartlar ve göstergeler, Türkiye'deki mevcut Okul Öncesi, İlk ve Orta Öğretim Standartlarıyla doğrudan ilişkili birbirini tamamlayıcı sistemlerin bir parçası olarak görülmelidir.

Tüm bireylerin eğitim öğretim hizmetlerine erişimlerinde okul ve kurumlarımıza bir yol haritası olarak hazırlanan bu standartlar ve performans göstergeleri işbirliğini ve ekip çalışmasını gerekli kılmaktadır. Bu kılavuzda yer verilen standartların yalnızca bir temel oluşturduğu, zamanla içerik açısından okulların ihtiyaçlarına göre biçimlenebilecek esnek bir yapıya sahip olduğu unutulmamalıdır. Bu çalışmayla her okulun/kurumun kendi içinde bulunduğu şartlara göre önceliklerini tespit ederek, bütünleştirme yolunda kendilerine hedefler belirlemelerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda okul yöneticileri ve öğretmenler, nihai hedefi nitelikli bir bütünleştirme olan bu yolculukta, kendilerine fırsat eşitliğini temel alan öncelikli hedeflerine dayalı uygulamalar yapabilecek, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerimizin erken dönemlerden itibaren toplumsal yaşama etkin ve üretken bir şekilde katılımları sağlanabilecektir.

Bütünsel bir yaklaşımı oldukça kapsamlı ele alan bu çalışmanın bütünleştirmeye giden yolda okul ve kurumlarımıza ışık tutmasını ve daha nitelikli ve kaliteli eğitim hizmetlerinin planlanmasında bir yol gösterici olmasını umut ediyorum. Çalışmanın hazırlanmasında katkı sunan tüm çalışma arkadaşlarıma ve özellikle de uygulama sürecini bugüne kadar fedakârlıkla sürdüren ve bundan sonra da aynı fedakârlıkla yürüteceklerine inandığım değerli öğretmen ve yöneticilerimize içtenlikle teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa BALOĞLU

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri

Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER DİZİNİ	7
TABLolar DİZİNİ	7
1 GİRİŞ	8
2 ENGELSİZ OKUL MODELİ	11
2.1 Bütünleştirme Uygulamalarının Engelsiz Okul Modeli'ni Tanımlayan İlkeleri	12
2.2 Başlarken: Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama	15
2.3 Engelsiz Okul Standartlarının ve Performans Göstergelerinin Esasları ve Kullanımı	20
2.4 Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi	24
2.5 Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri	52
3 SÖZLÜK	71
4 ÖRNEKLER	72
5 KAYNAKÇA	76

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Bütünleştirmede etkili olan sistemler

Şekil 2: Bütünleştirmenin ilkeleri

Şekil 3: Derinlemesine düşünceye dayalı uygulama döngüsü

TABLolar DİZİNİ

Alan 1: Eğitim Yönetimi

Planlama ve Gelişim

Yargı ve Tutumlar

Katılım ve İşbirliği

Erişim ve Devamlılık

Personelin Bütünleştirme Konularındaki Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi

Oryantasyon

Motivasyon

Bilgi ve İletişim Teknolojisi

Özel Bilgilerin Gizliliği

Alan 2: Öğrenme ve Öğretim

Öğrencilerin Gelişim ve Öğrenme Gereksinimlerinin Belirlenmesi

Okul ve sınıf içerisindeki öğrenme faaliyetleri

Öğrenme Materyalleri ve Teknolojileri

Ölçme ve Değerlendirme

Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler

Eğitsel Rehberlik

Mesleki Rehberlik ve Oryantasyon

Eğitsel Ortam Fırsatları

Alan 3: Destek Hizmetleri

Okulun Fiziksel Ortamının ve Yakın Çevresinin Güvenliği

Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik

Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik

Kişisel Rehberlik ve Psikososyal Destek Hizmetleri

Beslenme Hizmetleri

Temizlik Hizmetleri

GİRİŞ

1

Bütünleştirme, her birey için bireysel farklılıkları ne olursa olsun, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal etkinlik ve fırsatlardan tüm toplum üyelerinin eşit düzeyde yararlanmasını öngören bir üst kavramdır.

Okullardaki öğrencilerin bütünleştirilmesi, eğitim sistemimizin odak noktasında olmalıdır. Sürece dâhil olan yetişkinler (okul yöneticileri, öğretmenler, eğitim çalışanları ve veliler) tüm öğrencilerin bütünleştirilmiş olduğu bir eğitim ortamının oluşturulmasından sorumludur. Engelsiz Okullar, öğrencilerin okul toplumu içindeki sosyal yaşamın tam bir parçası olmasını sağlayarak mümkün olan en yüksek seviyede görevlerini yerine getirmelerine olanak veren eğitim ortamlarıdır. Bunu desteklemek amacıyla okulla ilgili tüm yetişkinlerin, özel gereksinimi ve/veya engeli olan bu öğrencilere karşı dürüst, saygılı ve onurlarını zedelemeyen davranışlar içinde olmaları gerekmektedir. Öğretmenler özellikle alan bilgilerini, özel öğretim yöntemlerini geliştirmeli, bilgilerini güncel tutmalı ve olumlu mesleki ilişkiler geliştirmelidir. Okulla ilişkili tüm eğitim çalışanları -özellikle özel gereksinimi ve/veya engeli olanlar olmak üzere- tüm öğrencilerin yararı için velilerle birlikte çalışmalıdır.

Engelsiz Okul Standartları, Türkiye'deki okullarda bütünleştirme eğitiminin, etkili şekilde yürütülmesi amacıyla bir kalite çerçevesi olarak tasarlanmıştır. Yüksek kaliteli bütünleştirme eğitimi teşvik eden bu çerçeve, okulların tüm öğrencilere yönelik eğitim çıktılarını gözden geçirmesini, değerlendirmesini, geliştirmesini, iyileştirmesini ve bunun yanı sıra okulların "sürekli mesleki gelişim kültürü" yoluyla öğrencilerin öğrenim çıktıları konusunda daha fazla yetkisinin olmasını sağlar.

Engelsiz Okul standartlarıyla kurumlara, MEB Engelsiz Okul Çalışma Grubu'nun çalışmalarından yola çıkılarak geliştirilen ulusal standartlara göre kendi kaydettikleri ilerlemeyi, değerlendirmeleri/ölçmeleri için bir ölçüt sunulması amaçlanmaktadır. Çalışmanın katılımcılarından Engelsiz Okulların yaratılmasının önündeki mevcut engeller hakkında düşünmeleri ve Türkiye'de Engelsiz Okullar oluşturmak için desteklenmesi gereken koşullara ilişkin anlayışlarını geliştirmeleri istenmiştir. Söz konusu standartlar, tüm bütünleştirme eğitimi sürecini temsil eden üç ana alana ayrılmıştır. Bu alanlar, performans göstergeleri ve başarı kanıtları ile birlikte 3. ve 4. bölümde verilmiştir.

Engelsiz Okul Modeli ile toplumun daha geniş bir kesiminin okul ve sınıf "topluluğu" olarak tabir edilen bir dizi sistemin içine dâhil olmasını sağlayan, birbirini tamamlayıcı sistemlerin bir parçası olarak anlaşılmalıdır.

Alan 1: Eğitim Yönetimi

Planlama ve Gelişim

Yargı ve Tutumlar

Katılım ve İşbirliği

Erişim ve Devamlılık

Personelin Bütünleştirme Konularındaki Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi

Oryantasyon

Motivasyon

Bilgi ve İletişim Teknolojisi

Özel Bilgilerin Gizliliği

Alan 2: Öğrenme ve Öğretim

Öğrencilerin Gelişim ve Öğrenme Gereksinimlerinin Belirlenmesi

Okul ve sınıf içerisindeki öğrenme faaliyetleri

Öğrenme Materyalleri ve Teknolojileri

Ölçme ve Değerlendirme

Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler

Eğitsel Rehberlik

Mesleki Rehberlik ve Oryantasyon

Eğitsel Ortam Fırsatları

Alan 3: Destek Hizmetleri

Okulun Fiziksel Ortamının ve Yakın Çevresinin Güvenliği

Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik

Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik

Kişisel Rehberlik ve Psikososyal Destek Hizmetleri

Beslenme Hizmetleri

Temizlik Hizmetleri

GİRİŞ

Geliştirdiğimiz bu Standartlar ve Performans Göstergeleri yalnızca bir temel oluşturmakta olup, özel gereksinimi ve/veya engeli olan çocuklarla çalışan öğretmenler ve diğer kişilerle ilgili asgari düzeydeki beklentileri temsil etmektedir. Bu asgari beklentiler çocuğun kendisi, sınıf ve okul gibi bağlamlarda gereken şekilde uygulanmalıdır. Bu standartlar ve

göstergeler, Türkiye'deki mevcut Okul Öncesi, İlk ve Orta Öğretim Standartlarıyla doğrudan ilişkili olarak görülmelidir. Geliştirdiğimiz Standartlar ve Performans Göstergelerinin özelliklerini şöyle özetleyebiliriz:

- Bağlama duyarlı, çocukların ve içinde yaşadıkları toplumun gereksinimlerine uygun olarak okulun alt standartlarda uyar-

- lamalar yapabilmesine imkân tanıyan
- İçerik ve zamanlama açısından esnek ve açık uçlu olan
- İstekleri ve "ileri doğru çalışma"yı temsil eden
- Tüm okullarda başarılabılır olan

Sistemler arasındaki ilişkiler, okullarda etkili bütünleştirme uygulamaları yapılmasını ağırlama konusunda bir araç niteliği taşımaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın eğitim sistemi içerisindeki yönetim birimleri (Genel Müdürlükler, İl Millî Eğitim Müdürlükleri, okul yönetimleri), öğretmenler, veliler ve toplum veya okul içerisinde çalışan diğer kişiler yani tüm iç ve dış paydaşlar arasındaki ilişkiler söz konusu standartların başarıyla uygulanması konusunda hayati bir önem taşımaktadır.

Şekil 1: Bütünleştirmede etkili olan sistemler

2

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Bu Kılavuz, okulların kendileriyle ilgili Engelsiz Okul Modeli Standartları ve Performans Göstergelerinin profilini yükseltmeleri, bunları okul süreçlerine yerleştirmeleri ve kendi gelişimlerini desteklemelerine yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu kılavuz 5 ana kısma ayrılmıştır:

1. *Bütünleştirme Eğitiminin Engelsiz Okul Modeli'ni Tanımlayan İlkeleri*
2. *Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama*
3. *Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Esasları ve Kullanımı*
4. *Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi*
5. *Okulların Okul Ortamında Nasıl Uygulanabileceğini Daha İyi Anlamaları İçin Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri*

2.1

Bu klavuzda “öğrenenler” ifadesiyle yalnızca formal eğitim sistemi içindeki çocuklar ve gençler kastedilmemektedir; çünkü Engelsiz Okul sistemi, yalnızca zorunlu eğitim süresine odaklanmak yerine, “hayat boyu öğrenme” yaklaşımını benimser.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Bütünleştirme Uygulamalarının Engelsiz Okul Modeli’ni Tanımlayan İlkeleri

Engelsiz Okul Modeli standartları, okulların eğitsel ve sosyal süreçlerinde bütünleştirici olma yolunda ilerlerken mevcut koşullarını tanımlar. Tüm öğrenciler, uzmanlar, veliler ve iç ve dış tüm paydaşlar kendilerinin de kurumun çalışmalarında rollerinin olduğunu ve söz haklarının bulunduğunu hissederler.

Engelsiz Okul gelişim süreci, okullar için bir büyüme ve değişim döngüsü olarak görülmelidir. Gerçekleştirilebilir koşullar dizisi olarak görülen “Engelsiz Okul”un tek bir modeli yoktur; aksine okul gelişim süreci, öğrenenlerin (özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireyler de dâhil olmak üzere, ancak yalnızca onlara odaklanmadan) eğitime tam erişimleri, katılımları ve başarılarının önündeki engellerin araştırılmasıyla başlar. Burada “öğrenenler” ifadesiyle yalnızca çocuklar kastedilmemektedir; çünkü Engelsiz Okul sistemi, yalnızca zorunlu eğitim süresine odaklanmak yerine, “hayat boyu öğrenme” yaklaşımını benimser.

Engelsiz bir okul, öğrencilerin öğrenmesinin önünde engellerin olduğunu kabul eder. Akranları gibi öğrenemeyen, göremeyen, işitemeyen, yürüyemeyen vb. öğrenciler, öğrenmelerinin önündeki bu engellerin ortadan kaldırılabilmesi için bireyselleştirilmiş eğitim

süreçlerine gereksinim duyarlar. Bu da kimi özel ekipmanlar, uzman öğretmen kaynağı ve öğrenmeyi kolaylaştıracak destek sistemlerini gerektirir. Bununla birlikte “engelsiz” bir okulun, farklı öğrenim gereksinimleri olan öğrencileri barındırabilmesi için eğitsel ortamlarının da uyarlanması/düzenlenmesi gerektiği kabul edilir.

“Engelsiz Okul” iki farklı alan arasındaki etkileşimi içermektedir: Öğrencinin eğitsel ortamlara “uyumu ve özümseme”si. Bu da eğitsel ortamların öğrenim, başarı, erişim ve katılımın önündeki engelleri azaltmak amacıyla uyarlanmasıdır. Kaynaştırma uygulamaları, öğrencinin mevcut okul ortamlarına uyum sağlamasını gerektirir. Bu uygulamada, öğrenci uyum sağlayabildiği ölçüde genel eğitim okullarında eğitim görebilmekte; uyum sağlayamadığı durumlarda ise özel, ayrıştırılmış ortamlara yerleştirilmektedir. Bütünleştirme uygulamalarında ise, uyum sağlama becerisine (yeterliliğine) bakılmaksızın, öğrencinin katılımının önündeki engellerin kaldırılması söz konusudur.

Bütünleştirme eğitimi süreci; eğitim ortamında sağlanan öğrenimin önündeki engellerin kaldırılması amacıyla eşit fırsatlar sunarken, öğrencilerin her birinin öğrenebilmesini sağ-

lar. “Eğitsel ortam” kavramı yalnızca “sınıf ortamı” olarak düşünülmemelidir.

Engelsiz Okul Modeli, BM Engelli Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Bütünleştirme Eğitimi Deklarasyonları ve Eylem Planları, Türkiye’de bütünleştirme eğitiminin geliştirilmesi ve hayat boyu öğrenme konularına ilişkin yönergeler ile desteklenen Bütünleştirme Kapsamında Eğitim İlkeleri aşağıdaki konular bağlamında tasarlanmıştır:

Tüm özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireyler;

1. Eğitim alma hakkına sahiptir.
2. Eğitilebilir.
3. Mümkün olduğu kadar yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte eğitim almalıdır.
4. Gereksinimlerini karşılamak üzere uygun hizmetleri almalarının zeminini sağlayacak; uygun ve adil tanılama ve değerlendirilmeye tabi olma hakkına sahiptir.
5. Herhangi bir ayrımcılık veya önyargı olmaksızın istihdam, aile hayatı ve topluma erişim konularında eşit fırsatlara sahiptir.
6. Kendi hayatı ile ilgili karar verme.

2.1

Şekil 2: Bütünleştirme kapsamında eğitim ilkeleri

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Bütünleştirme Uygulamalarının Engelsiz Okul Modeli'ni Tanımlayan İlkeleri

Söz konusu ilkeler, gereksinimleri karşılamak üzere uygun hizmetlerin koşullarını oluşturacak olan "eğitilebilirlik", "eğitim hakkı" ve "uygun ve adil tanılama ve değerlendirmeye tabi olma hakkı" gibi uygulamalara dönüşmektedir.

1. Okula kaydın herkese açık olması: Öze gereksinim ve/veya engellilik nedeniyle okula kayıt yaptırmanın önünde engel yoktur.
2. Farklılıklara değer verme: Özel gereksinim ve/veya engeli olmayan bireylerin tutumlarının geliştirilmesiyle ayrımcılık ve önyargı en az düzeye indirilir.
3. Yerel kararların alınması ve uyarlamaların yapılmasını sağlama: Engelli öğrencilerin gereksinimleri kişiye özgüdür ve tüm öğrenciler öğrenimleri boyunca engellerle karşılaşabilirler. Bazı çocuklar ve gençler uzun süreli, kalıcı sağlık sorunları nedeniyle öğreniminin önünde engellerle karşılaşırken, diğerleri -örneğin bir yakınının ölümü gibi- sosyal-duygusal kimi etkenler nedeniyle kısa süreli, geçici engeller yaşarlar.
4. Uygun tanılama ve değerlendirme süreçleri: Öğrenim gereksinimlerinin (eğitsel gereksinimlerin) ve bu gereksinimlerin karşılanacağı en uygun ko-

şulların belirlenmesine dayanmaktadır. Kaynakların dağıtımı: Gereksinimlerin belirlenmesinin ardından, kaynaklar bu gereksinimleri karşılayacak şekilde ayrılmalıdır (Kaynak ayrımı, eğitim sisteminin tüm düzeylerine yansıtılmalıdır).

5. Pedagojinin öğrenci gereksinimleriyle örtüşmesi: Bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları, öğrenmeyle ilgilidir. Öğrenme aslında sosyal bir olgudur. Eğitim konusunda gelişmiş ülkelerdeki deneyimler de bütünleştirici öğrenme ortamlarının, yalnızca özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin değil, tüm öğrencilerin öğrenmelerine ilişkin kazanımlarını artırdığını göstermektedir. Bakım konusu engelli bireylerin yaşamalarının önemli bir parçası olsa da eğitim kişinin iş yaşamı, aile hayatı ve topluma katılım alanlarında kendi geleceğini belirlemedeki (1. ve 2. ilkeler) potansiyellerini en üst düzeyde gerçekleştirebilmelerine odaklanır.
6. Etkileşime dayalı eğitim hizmetlerinin ve programlarının sunulması: Etkileşime dayalı eğitim programları, bireysel gereksinimleri karşılayabilecek; öğrenme, erişim ve katılımın önündeki çevresel engelleri azaltacak şekilde bütünleştirici (3. ilke) olmalıdır.

7. Kişi ve kurumlar arası işbirliği: Tüm bu uygulamalar en iyi şekilde, farklı alt sistemler arasındaki işbirliği yoluyla gerçekleştirilmektedir (Bkz. Şekil 1). Hiçbir aracı kişi veya kurumun, hiçbir öğretmenin, hiçbir okulun diğerlerinden (özellikle velilerden) yalıtılmış halde çalışarak bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları ve engelsiz okul modelinin amaçları ve ilkelerini tamamen sağlaması mümkün değildir. Türkiye açısından bu süreç özel eğitim okulları, RAM'lar, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile genel eğitim okulları arasında işbirliği gerektirir.

Bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları ve "Engelsiz Okul" gelişimi, ulaşılabilecek bir durum değil, bir süreçtir. Yukarıda Şekil 2'de betimlenen "bütünleştirici bir eğitim sisteminin ilkeleri", karmaşık bir "harita" ya da parçaları bir araya geldiğinde bütün oluşturan bir "yapboz" gibidir.

Engelsiz Okullar, öğrencilerin okul toplumu içindeki sosyal yaşamın tam bir parçası olmasını sağlayarak mümkün olan en yüksek seviyede görevlerini yerine getirmelerine olanak veren eğitim ortamlarıdır.

2.1

2.2

Bu klavuzda sunulan standartlar, değişim ve gelişim için bir "yol haritası" olarak görülmeli, yapı veya süreçlerin oluşturulamaması durumunda, bu bir yaptırım aracı olarak düşünülmemelidir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama

Birinci bölümde tanımlandığı üzere bütünlendirici bir eğitim sisteminin ilkelerinde, ayrı "yapboz" parçalarının nasıl bir araya getirilerek bütün bir resim oluşturduğu anlatılmaktadır. Standartlarla çalışan bir okul, belirlenen bir süre içerisinde tüm standartları yerine getirerek ardından bir görevi tamamlamış olmanın iç rahatlığını hissetmeye çalışmamalıdır. Türkiye açısından bütünlendirme, zor bir süreçtir ve okullar bütünlendirme sürecinin önündeki engelleri kaldırmaya başladıkça, birçok çocuk da daha fazla bütünlendirilmiş olacaktır. Bu işin tamamlanması için uzun bir sürece ihtiyaç olabilir.

Okullar, standartları kullanarak kısa, orta ve uzun dönemli hedeflerine yönelik öncelikler belirlemeli, böylece "yap-boz"u adım adım tamamlanmalıdır. Kısa dönemli hedeflerin izleme ve kalite güvencesi yoluyla gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi mümkündür. Okulun da bütünlendirme sürecindeki gelişimi ve ilerlemesi konusunda kendisine daha özgüvenli hale geldikçe, öncelikleri ve hedefleri değişecektir. Bu bağlamda standartlar, değişim ve gelişim için bir "yol haritası" olarak görülmeli, yapı veya süreçlerin oluşturulamaması durumunda, bu bir yaptırım aracı olarak düşünülmemelidir. Okul kendi yapısı

içerisindeki boşlukları tespit ettiğinde, okul süreçlerinin iyileştirilmesi bir gelişim hedefi haline gelir.

Standartlar ve Performans Göstergeleri Nasıl Uygulanabilir?

Okullarda standartların ve performans göstergelerinin uygulanması sürecinin merkezinde, "derinlemesine düşünmeye dayalı uygulama"yı içeren bir çalışma biçimine bağlılık bulunmaktadır. Projenin çalıştayları sırasında keşfedildiği üzere, derinlemesine düşünmeye dayalı uygulama modeli, öğretmenlerin şunları yapmasının gerektirir:

- Mevcut uygulamaya ilişkin anlayışlarını netleştirmek
- Mevcut uygulamalarına ilişkin kritik sorular sormak
- Mevcut uygulamalarının alternatiflerini belirlemek
- Alternatif uygulamalar geliştirmek

"Derinlemesine düşünmeye dayalı model" temel alınarak çalışılırken çalışırken, sürecin doğrusal veya aşamalı olmadığını bilmek önemlidir. Bu süreç, derinlemesine düşünmenin her bir boyutunun (planla, değer-

lendir, düşün, anla, harekete geç ve gözden geçir) eş zamanlı olarak kullanıldığı, sentezleyici bir yaklaşımı içermektedir. Bu şekilde çalışmak; öğretmenlerin, okulun diğer tüm üyelerinin ve içinde bulunulan topluluğun içtenlik, sorumluluk sahibi olma ve açık görüşlülüğü, sürecin merkezine koyabilmelerine olanak sağlar.

Bu kapsamda Okullarda Standartların ve Performans Göstergelerinin kullanılması için 5 aşamalı bir süreç önerilmektedir:

1. Organize olunması ve bilgi alınması (planla)
2. Standartların ve Performans Göstergelerinin bütün bir okul olarak incelenmesi (değerlendir, düşün)
3. Harekete geçmek için "öncelikli alanlar" olarak görülen konuların özetlenip öne çıkarılması (değerlendir, düşün, anla)
4. Öncelikli alanlarla ilişkili bazı hedef ve amaçların belirlenmesi (planla)
5. Gerekli düzenlemelerin uygulanması amacıyla "Engelsiz Okul" için bir okul planı geliştirilmesi (harekete geç, gözden geçir, değerlendir)

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama

Standartların ve Performans Göstergelerinin Uygulanmasını Kim Yönetmelidir?

Her ne kadar okul topluluğunun tüm üyelerinin sürece dâhil olması gerekse de, "Engelsiz Okul" çalışmaları için bir ekip kurulmalı ve değişimin kilit öznesi bu ekibin lideri olmalıdır. Ekip liderinin ve oluşturulan ekibin, yukarıda listelenen adımları koordine ederek süreci denetlemesi gerekmektedir. Bu ekip okul bağlamına göre şekillenmeli, fakat Engelsiz Okul yaklaşımı içerisinde bütünleştirme esasları akılda tutularak ekip içerisinde hiyerarşik bir yapılanma olmamalıdır. Öğretmenler, yardımcıları, veliler, topluluk üyeleri ve öğrenciler (uygun destek sağlanarak) de bu ekipte yer alabilir.

Öz Değerlendirme Süreci

Öz değerlendirme, eylem planlama süreçlerinin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesinin temelini oluşturmaktadır. Öz değerlendirme süreci, okulun verimliliğine ilişkin genel yargılarda bulunabilmek amacıyla, okul performansının Engelsiz Okul çerçevesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilmesini içerir. Söz konusu yargılar, öğrenme ve öğretme süreci üzerindeki etkilere odaklı kanıtlara dayanır.

Öz değerlendirme sürecinde, tüm çalışanların ve paydaşların katılımı sağlanarak yapılan, sürekli bir faaliyetler döngüsü baz alınmaktadır. Bu sürecin 6 ana aşaması bulunmaktadır:

1. Kanıtların toplanıp kayıtlarının tutulması
2. Yargıda bulunma
3. Yargıların iç geçerliliği (yargıların kendi içinde birbiriyle tutarlı olması) ve moderasyonu
4. Yargıların dış geçerliliği
5. Paydaşların sürece dahil edilmesi
6. Kalite geliştirme planlaması

1. Kanıtların toplanıp kayıtlarının tutulması: Aşağıdaki kaynaklar ve faaliyetler, rapora katkı sunacak geri bildirimlerin ve kanıtların toplanması için kullanılmaktadır:

- Paydaşlardan (iç ve dış paydaşlar) geri bildirim
- Çalışanlardan alınan geri bildirim ile birlikte kilit çalışanlarla yapılan görüşmeler
- Dokümanların gözden geçirilmesi (Eylem planlarının gözden geçirilmesi)
- Gözlemler
- Yönetim, ekip ve velilerle yapılan toplantılar
- Kalite standartlarının gözden geçirilmesi
- Yönetim bilgi verileri raporlarının analiz edilmesi

2. Yargıda bulunma: Tüm koşulların değerlendirme sürecinde göz önünde bulundurulduğundan emin olmak üzere, öz değerlendirme için kapsamlı bir çerçeve kullanılmaktadır. Okullar da bu çerçevedeki ölçütlerin her birini gözden geçirir ve ileri sürülen yargıları ve bir önceki aşamada toplanan ilgili kanıtları değerlendirir.

3. Yargıların iç geçerliliği ve moderasyonu: Çalışanlar ve paydaşlar da yargıların doğrulanması sürecine katılırlar. Çalışanlardan, verilen yargıları gözden geçirmeleri ve bu yargıları destekleyen kanıtın ne kadar geçerli ve sağlam olduğunu değerlendirmeleri istenir. Bu süreç, farklı alanlar arasında bir orta yol bulunması da sağlar, çünkü yargıların hemen verilmediği alanlarda fikir birliğine tartışma sonucunda varılır.

4. Yargıların dış geçerliliği: Dış geçerlilik; akran değerlendirmesi, denetmenler veya İl Milli Eğitim müdürlükleri değerlendirmesi yoluyla yapılır.

5. Paydaşların sürece dâhil edilmesi: Velilerin, İl Milli Eğitim müdürlüklerinin, denetmenlerin ve dışarıdan katılan paydaşların öz değerlendirme sürecine dâhil edilmesi,

2.2

Engelsiz Okul çalışmaları için kurulan ekip, okul bağlamına göre şekillenmeli, fakat Engelsiz Okul yaklaşımı içerisinde bütünleştirme esasları akılda tutularak ekip içerisinde hiyerarşik bir yapılanma olmamalıdır.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama

değerlendirmenin kesinliği ve doğruluğunu temin eder. İlk öz değerlendirme sonucunda ortaya çıkan yargıların ardından, bu yargıları ve gösterilen kanıtları doğrulamak amacıyla paydaşlara danışılır.

6. Kalite geliştirme planlaması: Öz değerlendirme döngüsünün en önemli amacı, sürekli kalite gelişiminin planlanmasını ve gerçekleştirilmesini sağlayacak fırsatları sunmasıdır. Söz konusu planlar dikkatli ve düzenli bir şekilde uygun yönetim düzeylerinde denetlenmekte, böylece atılan adımların verimliliği ve etkisi ölçülebilmekte ve sonraki adımlar da gerektiği gibi "Planla, Harekete Geç, Gözden Geçir" döngüsü temelinde atılabilmektedir. İyi uygulama, öz değerlendirme yoluyla tespit edildiğinde, planlar da bu uygulamanın diğer alanlarda da gerçekleştirilmesi için uygun şekilde dağıtıldığını garanti altına alır.

Engelsiz Okula Yönelik İlerleme Sürecini Desteklemek Üzere "Derinlemesine Düşünme"nin Kullanılması

1. Organize ol ve bilgilen (Planla): Sürece dâhil olan kişilerin, özellikle ekip liderinin başarılması hedeflenen konularda net olması çok önemlidir. Genel amacın şu şekilde ta-

nımlanması mümkündür: "Okuldaki uygulamaları geliştirip iyileştirerek, okulun tüm öğrencilerin başarıya ulaşması konusunda daha bütünleştirici ve destekleyici hale getirilmesi" dir. Sürece dâhil olan herkesin bu amaca olan bağlılıklarını hissetmeleri gerekmektedir. Özellikle organize olma aşamasında, okulun benimsediği ilkelerin ve değerlerin sözel olarak belirtilmesi gereklidir. Sürecin bu aşamasında, grubun seçeceği "çalışma biçimi" ve sürecin temelini oluşturacak "kurallar" üzerine de düşünülmelidir. Bu kuralların bazıları aşağıdaki gibidir:

- Geçmişe ilişkin kaygı taşımaksızın bugüne ve geleceğe odaklanma
- Sürece dâhil olan herkese tartışmalara katılma fırsatını tanıma ve böylece bu değişim sürecini sahiplenmelerini sağlama
- Eylemin odak noktasının yönetilebilir olduğundan emin olma (odak noktası olarak başarılabilecek sayıda standardın seçilmesi)
- Tüm katılımcıların düşüncelerine saygı gösterme

"Organize olma aşaması" nda, farklı bakış açılarına sahip kişilerin sürece dâhil olması

önemlidir. Ekip liderleri asıl yönlendirici kişi olmasa da buradaki rolleri, , sürecin başarısı açısından hayati bir önem taşımaktadır. "Kolaylaştırıcı", standartlarla ilgili bilgisi olan kişidir. Kolaylaştırıcının öncelikli rolü, Engelsiz Okul standartlarını katılımcılara anlatmak ve okulun bir "Engelsiz Okul" olarak düşünme/ gelişme sürecinde gözden geçirme aşamasında onlara rehberlik etmektir. Kolaylaştırıcı, herkesin katılım sağladığından emin olur ve onları izleyerek çalışma takvimi üzerinde takip eder. Organize olma aşamasında bir "kilit ekip", Engelsiz Okul standartlarının anlatılacağı, tartışılacağı ve okulda geliştirileceği yola ilişkin planlama yapar ve buna göre bir eylem planı belirler.

2. Standartları ve performans göstergelerini tüm okul olarak incele (Değerlendir, Düşün): Katılımcıların tamamı, standartların "kolaylaştırıcı" tarafından anlatıldığı, bu standartların temelini oluşturan Engelsiz Okul felsefesinin vurgulandığı, temel amacın ve içeriğin genel hatlarının çizildiği, çalıştay temelli bir faaliyete katılır. Katılımcılara içeriğe ilişkin derinlemesine düşünmelerine, bunların hem bireysel hem de tüm okul açısından olası çıktılarına ilişkin grup tartışması yapabilmelerine yetecek kadar zaman verilmeli-

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama

dir. Ardından kolaylaştırıcı tüm katılımcılara yönelik bir Engelsiz Okul standartları “denetimi” hazırlar; böylece her bir katılımcı, Kılavuzda verilen puanlama ölçütüne göre Engelsiz Okul standartlarına puan verir. Ayrıca katılımcılar, kılavuzdan çıkan belirli konulara dair de yorumlarını eklerler. Süreci kolaylaştırmak amacıyla, amaç-tasarımlı bir geri bildirim formunun hazırlanması da mümkündür.

3. Harekete geçmek için “öncelikli alan” olarak görülen konuları özetle ve vurgula (Değerlendir, Düşün, Anla): Kilit ekip ve kolaylaştırıcı, katılımcılardan alınan yanıtları analiz eder. Bunu yapmanın kolay yollarından bir tanesi de standartlar listesinden bir puan cetveli oluşturulmasıdır. Bunun yanı sıra, katılımcılar tarafından yapılan gözlemlerin incelenmesi de önemlidir. Böylece katılımcıların vurguladıkları ana konuların tespit edilmesi sağlanır. Ekip lideri ile yapılan tartışmada 5 aşamalı sürecin bir sonraki aşamasında göz önünde bulundurulmak üzere Engelsiz Okul eylemlerine ilişkin bir öncelikli alanlar listesi belirlenir.

4. Öncelikli alanlarla ilişkili bazı hedefle ve amaçları belirle (Planla): Kilit ekip, (a) öncelikli alanların Engelsiz Okul işleyişinin bir par-

çası olup olmadığını; (b) ekip liderinin katkı ve önerilerinden faydalanılarak, belirlenen öncelik alanının/eylemin daha genel bir “okul gelişim planı” na uyup uymadığını; (c) belirlenen öncelik alanlarının sayısının uygun/ulaşılabilir olup olmadığını değerlendirmelidir. Uygun performans göstergelerinin seçilmesi için “c” maddesine özellikle dikkat edilmelidir. Engelsiz Okul hedeflerinin uygun bir şekilde seçimi, aşağıdaki sorular göz önünde bulundurularak yapılmalıdır:

- Yönetilebilir ve belirgin mi?
- Katılımcıların katkılarına mı dayanıyor?
- “Engelsiz Okul”un etkisini artıracak şekilde birbirleriyle ilişkilendirilebilir mi?
- Mevcut okul planlarıyla ilişkilendirilmiş mi?
- Performans göstergeleriyle ölçülebilir mi?
- Zaman sınırı var mı?

5. Gerekli düzenlemelerin uygulanması amacıyla “Engelsiz Okul” için bir okul planı geliştir (Harekete geç, Gözden geçir, Değerlendir): Bir eylem planının oluşturulmasının amacı, bütünleştirici okul kültürünü güçlendirmek için somut adımların atıldığından emin olunmasıdır. Kilit ekip, eylem planının oluşturulması ve

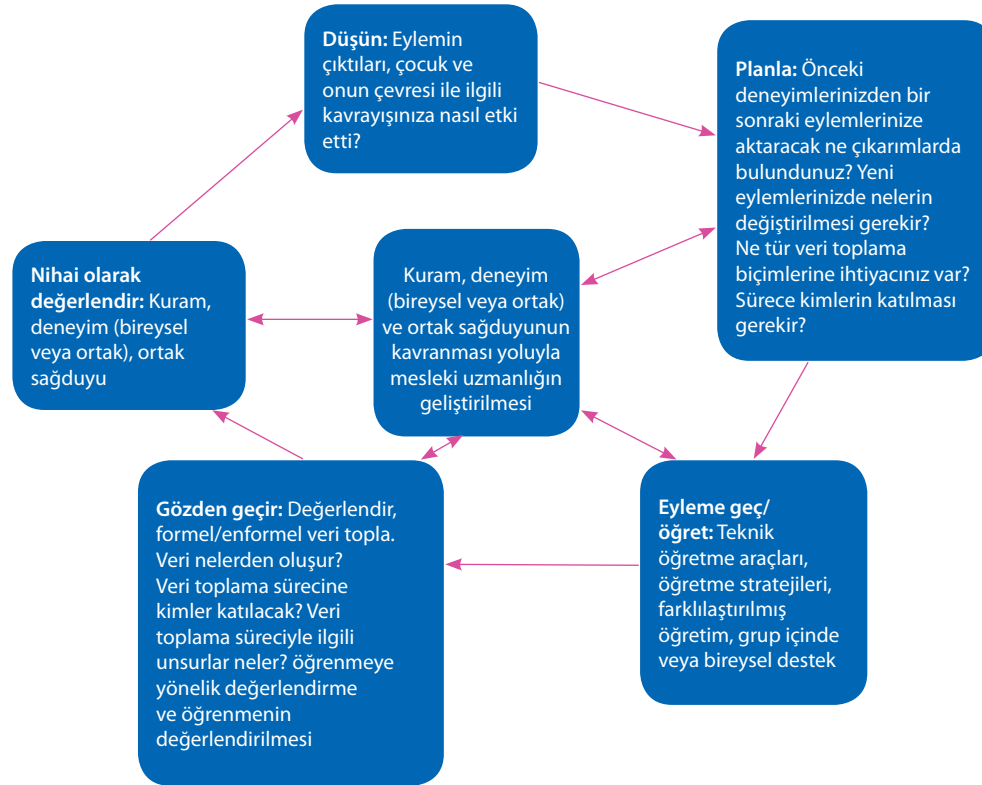
okul topluluğunun tüm üyelerinin bu “Engelsiz Okul” eylem planıyla ilgili gelişime ilişkin sürekli olarak bilgilendirilmesinden sorumludur. Bu üyelere de planlama sürecine katılma fırsatı tanınmalıdır. Kilit ekip; gerekli olabilecek kaynakları, uzmanlardan ve okul dışındaki diğer kişilerden alınabilecek destekleri değerlendirmelidir. Tipik bir “Engelsiz Okul” eylem planı, aşağıdakileri içerebilir:

- Öncelikli amaç ve hedefler
- Gerekli eylemlerin tanımı
- Roller ve sorumluluklar
- Bireysel eylemlerin tanımlanması ve ayrıntıları
- Eylemlere ilişkin çalışma takvimi
- Başarının değerlendirilmesi
- Geleceğe yönelik planlama (okulda “Engelsiz Okul” eylemlerinin sürdürülebilirliği)

2.2

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Öz Değerlendirme Yaklaşımı ve Uygulama

Şekil 3: Derinlemesine düşünceye dayalı uygulama döngüsü

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartlarının ve Performans Göstergelerinin Esasları ve Kullanımı

Engelsiz Okul Standartları, bir okulun eğitsel ve sosyal süreçlerinde bütünleştirmeye doğru ilerlerken mevcut koşullarını betimlemektedir. Burada tüm öğrenenler, tüm uzmanlar, veliler ve topluluk üyeleri kurumun çalışmalarında bir yerlerinin olduğunu ve koşullarına katkıda bulunma konusunda söz sahibi olduklarını hissederek.

Engelsiz Okul için Performans Göstergeleri ise, hem akademik öğrenim anlamında hem de sosyal anlamda daha bütünleştirici bir okul ortamının oluşturulmasını teşvik eden belirli uygulamaların ifadeleridir. Bu göstergeler araştırma veya uygulamayla ilgili kanıtların sonuçlarıdır ve belgelenmiştir.

Bu kılavuzda betimlenen Standartlar ve Performans Göstergeleri, bütün bir ölçüt dizini olarak veya uyarlanarak çeşitli şekillerde kullanılabilir. Ancak, başlangıçta ne bu Standartlar ne de Performans Göstergeleri uyumluluğu ölçmenin bir yöntemi olarak tasarlanmıştır. Bunlar, tüm okulu ve tek tek öğretmenleri bilgilendirip, gelişimlerini destekleyen ve böylece okullara “öğrenme toplulukları” olarak ilerleme imkânı tanımaya olanak sağlayan bir şekilde oluşturulmuştur. Dolayısıyla şu şekilde kullanılabilirler:

- Öz değerlendirme aracı; okulların ve bireysel olarak öğretmenlerin, bütünleştirme eğitimi yaklaşımını uygulamada kendi mevcut çalışma seviyelerini değerlendirebilmelerini sağlar.
- Tartışma başlatma aracı; okul personeli, veliler ve toplum içindeki grupların okulun gelişiminin önceliklerini saptamasına imkan tanır.
- Okul liderlerine yardımcı olacak çerçeve; etkili stratejilerin ya da Engelsiz Okul yönlendirmesini destekleyen “okul planı”nın geliştirilmesine yardımcı olur.
- Derinlemesine düşünmeye dayalı değerlendirme aracı; okulun ve burada bulunan kişilerin başarılarını kutlayıp çalışmalarını başarıları üzerine inşa etmelerini sağlar.

Standartların ve Performans Göstergelerinin Amacı

Bu kılavuzda betimlenen Standartlar ve Performans Göstergelerinin amacı; “yansıtıcı uygulama”nın esaslarına dayalı olarak bir öz değerlendirme sürecini kullanarak, okullara kendi bütünleştirme çalışmalarını geliştirip ilerletmeleri konusunda yardımcı olmaktır. Böylece, okul ve öğretmenler geleceğe yönelik kapasite (konuyla ilgili bilgi sahibi öğret-

men sayısının artırılması, gerekli ekipmanların edinilmesi/artırılması, fiziksel yapının geliştirilmesi vb.) oluştururken bir yandan da tüm çocukların ihtiyaçlarını karşılama konusundaki mevcut ilerleme düzeylerinin net bir resmini görebilmektedirler. Bu nedenle, kılavuzun uyumluluğu ölçen bir izleme aracı olmadığına, aksine bir teknik destek aracı olduğunun altının çizilmesi önemlidir. Kısacası bu kılavuz, tek tek okullara Engelsiz Okul olma yolundaki süreçlerinde ilerleme sağlamalarına yardımcı olan, gelişim ve değişim için bir hızlandırıcı görevi üstlenmek üzere hazırlanmıştır.

Bu kılavuzda yer alan Standartlar ve Performans Göstergeleri, okullara bütünleştirme sürecinde kendi öğrenim ve eğitim kurallarını (hem akademik hem sosyal) geliştirmek konusunda bir dizi fırsat sunmaktadır. Dolayısıyla bunlar, sürece dâhil olan tüm bireyler için önemli mesleki gelişim araçlarıdır.

Standartlar ve Performans Göstergeleri, bir okula çalışanlarının “Engelsiz Okul” olma konusunda katkı sağlayacak davranışları, çalışmaları, politikaları ve prosedürlerine ilişkin sürekli bir nitel öz değerlendirme yapabilmesi fırsatını sunar. Bu sürecin merkezinde “yansıtıcı uygulama” kavramı yer almaktadır. Yansıtıcı

2.3

Engelsiz Okul olma sürecinin odak noktası “yansıtıcı uygulama” kavramıdır.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartlarının ve Performans Göstergelerinin Esasları ve Kullanımı

uygulamalar; okul liderlerini, öğretmenleri, diğer çalışanları, veli ve toplulukları çocuklarla –özellikle de öğrenmede zorluk yaşayan ve “farklılıkları” olan çocuklarla- etkileşimimizi etkileyen altta yatan varsayımlar, inançlar ve değerleri incelemeye ve sorgulamaya yönelir.

Bu şekilde çalışarak okul liderleri ve diğer öğretmenler Standartları ve Performans Göstergelerini, Engelsiz Okul esaslarına ilişkin vurgu içeren bir okul gelişim/eylem planı oluşturmaya yönelik çabalarına yardımcı bir kaynak olarak kullanabileceklerdir.

Ayrıca bu yansıtma ve öz değerlendirme sürecinin doğası gereği, okullardaki Engelsiz Okul uygulamalarının genel kalitesine dair bilgi vereceği de unutulmamalıdır. Bu bilgiler, ulusal düzeyde de; amaçların, hedeflerin ve en geniş kapsamıyla eğitim topluluğunda Engelsiz Okul “düşüncesinin” yerleştirilmesi için belirli birtakım eylemlerin geliştirilmesi amacıyla kullanılabilir.

Standartlar ve Performans Göstergelerinin zeminini oluşturan esaslar nelerdir?

1. Standartlar ve Performans Göstergeleri

bağlama duyarlıdır.

Tek tek okulların gereksinimlerinin ve önceliklerinin saptanabilmesi amacıyla, veliler ve topluluk içerisindeki diğer kişilerden alınacak katkılarla ekip liderleri ve diğer öğretmenler tarafından uyarlanabilecek bir Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergeleri Seti hazırladık. Aşağıda yer alan Standartların ve Göstergelerin uygulanmasının ardından bazı okullar, gelişim anlamında standartların kimi bölümlerine diğerlerinden daha fazla gereksinim olduğunu düşünerek (Bkz. Esas 2) belirli hedefler üzerine özel olarak eğilmek isteyeceklerdir. Standartların tamamının aynı anda ele alınması beklenmemektedir. Bu yaklaşım, farklı okulların değişik güçlü yönlerinin ve gereksinimlerinin olacağı görüşüyle örtüşmektedir. Bu okullar “Engelsiz Okul Uygulamalarının” farklı aşamalarına odaklanacaktır. Standartlar ve Göstergeler bu anlayışı kabul etmekte ve desteklemektedir.

2. Standartlar ve Performans Göstergeleri içerik anlamında esnekler.

Göstergeler ile birlikte, burada tanımlanan Engelsiz Okul Standartları, Engelsiz Okul Modelinin özelliklerinin açık uçlu bir listesini sunmayı amaçlamaktadır. Hem kullanım hem de okulların yaptığı çalışmaları göstere-

cek eylemlerle ilgili olarak yapacakları tercihler açısından esnek olması hedeflenmektedir (Bkz. Esas 1). Bazı okullar, mesleki tartışma ve gelişimin sonrasında Standartlara eklemek isteyebilir. Hatta yaptıkları çalışmaların daha uygun tanımlarını içeren bir dizi performans göstergesini de eklemek isteyebilir. Esnekliği belirleyen kilit bileşen, yapılanların periyodik olarak gözden geçirilmesi olacaktır; böylece okullar “nelerin işe yaradığının” ve nelerin daha az başarılı olduğunun üzerine derinlemesine düşünerek değerlendirme yapabilirler.

3. Standartlar ve Performans Göstergelerinin zamanlama anlamında ucu açıktır.

Bu belgede belirtilen Engelsiz Okul Standartlarının ele alınması için belirlenmiş bir zaman dilimi yoktur. Türkiye’deki okullar kendi çalışma kapasitelerine göre bu anlamda farklı gelişme seviyelerinde olacaktır. Bütünleştirici, engelsiz bir okul olmaya yönelik ilerleme, bir “yolculuğu” temsil etmektedir ve tüm okullar sürekli bir değerlendirme ve derinlemesine düşünme döngüsünü işletecek kapasite göstermek için çalışacaktır. Bu “yolculuk”, yukarıda belirtildiği gibi değişken odak noktalarının (Bkz. Esas 2) yanı sıra farklı başlangıç noktalarına da sahip olacaktır ve okul çalı-

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartlarının ve Performans Göstergelerinin Esasları ve Kullanımı

şanları arasında sabit bir sonuç üründen daha çok devam eden bir gelişme süreci anlayışı olmalıdır. Bu Standartlar zamana bağlı değildir.

4. Standartlar ve Performans Göstergeleri “ileri doğru çalışma” sürecini temsil etmektedir.

Standartların açık uçlu doğasına uygun olarak (Bkz. Esas 3), tüm okullarda -ulusal çaptaki konumları ne olursa olsun-, tek bir çeşit “ideal” veya “optimum” Engelsiz Okul düşüncesinin bir efsane ve faydasız olduğunun kabul edilmesi gerekir. Çünkü bu yolculukta, her okul kendi olanakları çerçevesinde farklı bir konumda olacaktır. Okulların kendi hızında gelişimi önemlidir. Standartların hangi özelliği göz önünde bulundurulursa bulundurulsun, en bütünleştirici okul ortamları sürekli olarak mücadeleye devam eden, her zaman yeni örnek alınası çalışmalar gerçekleştirme fırsatı olduğunu kabul edenlerdir. Katılımcılarını alternatif ve muhtemelen daha etkili bütünleştirme örneklerinin olduğuna ikna eden bir “değer sistemi” veya “ortamı” olan okullar da bu bağlamda en etkili olanlardır.

5. Standartlar ve Performans Göstergeleri, bir bütün olarak okullar ve bireyler tarafından kullanılabilir.

Bu kılavuzda ana hatları çizilen Engelsiz Okul

Modeli Standartları bütün okullar ve tek tek her öğretmen için geçerlidir. Bir “okul iyileştirme” aracı olarak kullanıldığında bu Standartlar, öğretmenlerin başarılar elde ettiği ve herkesin başarı sağlamasına yönelik bir amaç ortaklığı yarattığı için olumlu bir yolu temsil etmektedir. Tek tek öğretmen bazında ise bu Standartlar, öğretmenlerin kendi pedagojilerini değerlendirip geliştirmelerinin tasarruf ve sorumluluğunu almalarını sağlayacak şekilde “kişisel mesleki gelişim”i de beslemektedir.

6. Standartlar ve Performans Göstergeleri mevcut standartlarla bağlantılıdır.

Bu kılavuzda yer alan Engelsiz Okul Standartları, Türkiye'nin mevcut İlköğretim Kurumları Standartlarıyla örtüşmektedir. Bu Standartlar aynı zamanda genel bir okul “eylem planı”nın geliştirilmesini beslemeye yönelik olarak da kullanılabilir. Standart ve performans göstergeleri hem etkililiğin bir delilidir hem de var olan mevcut standartlara değer katar.

Standartların ve Performans Göstergelerinin olası çıktıları nelerdir?

1. Standartlar ve Performans Göstergeleri tüm okullarda başarılabılır.

Kılavuzda yer alan Standartlar Türkiye'deki

tüm okullar için geçerlidir. Yukarıda belirtildiği üzere, bu standartlar okulun bulunduğu “Engelsiz Okul” gelişim seviyelerini belirleyip gereksinimlerini karşılamaktadır. Standartlar, bir okulun diğeriyle belli norm ölçütlerine bağlı olarak karşılaştırılarak “yargılanmasını” temsil etmez. Bunlar, bazı okullarda birçok engelle karşılaşıırken, bazı okullarda ise çok sayıda Standarda ulaşılabileceğini gösterir. Ancak, buna bağlı olmaksızın tüm okullar “Engelsiz Okul” olma yolculuğunda ilerleme gösterebilir. Standartları örnekleyen Performans Göstergelerinin esnekliği ve -özellikle bunların her bir okula özel oluşu- Standartların tüm okullar için uygulanabilir ve genellenebilir olmasını sağlayan önemli bir özelliktir.

2. Standartlar ve Performans Göstergeleri mesleki gelişimi teşvik eder.

Bu kılavuzda ana hatları çizilen Standartlar, Mesleki Gelişim kavramını merkeze alır. Standartlar uyumluluğun sağlanıp izlenmesine yönelik bir araç olarak değil; okul topluluğu içerisindeki tüm katılımcıların Engelsiz Okula ilişkin becerilerinin, bilgilerinin ve anlayışlarının artırılmasına yönelik bir araç olarak düzenlenmiştir. Bu standartlar, tüm öğrenenler için daha bütünleştirici olma yolunda okul bütünündeki gelişimi desteklemek amacıyla

2.3

Standartlar ve Performans Göstergeleri “ileri doğru çalışma” sürecini temsil etmektedir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartlarının ve Performans Göstergelerinin Esasları ve Kullanımı

bir kaynak olarak kullanılma potansiyeline sahiptir. Her bir öğretmenin, Engelsiz Okul gelişimine katkı sağlayacak kişisel hedeflerini belirlemesine yardımcı olur. Ayrıca, veliler ve çocuklar da dâhil olmak üzere okul topluluğunun tüm üyelerinin, gelecekteki mesleki gelişim programının temelini oluşturabilecek konulardaki boşlukları saptamalarını da kolaylaştırır.

3. Standartlar ve Performans Göstergeleri tüm çocukların başarısını destekler.

Engelsiz Okul Standartlarıyla, sosyal veya akademik anlamda başarı seviyelerine bakılmaksızın, tüm çocukları desteklenmesi hedeflenmektedir. Tüm öğrenenlere uygun olan bu Standartlar, bütünleştirme sürecinin felsefesini desteklemekte ve tüm çocukların kendi potansiyellerini ortaya çıkarabilecekleri bir okul ortamının yaratılmasına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla bu Standartlar, ülke çapındaki sosyal refahın ve akademik performansın iyileştirilme çabalarına katkıda bulunmaktadır.

Standartlar, bir okulun diğeriyle belli norm ölçütlerine bağlı olarak karşılaştırılarak “yargılanmasını” temsil etmez. Bunlar, bazı okullarda birçok engelle karşılaşılrken, bazı okullarda ise çok sayıda Standarda ulaşabileceğini gösterir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

Engelsiz Okulun Tanımı

Engelsiz Okul; çocukların engel, davranış, kazanım, kültür, inanç veya sosyal konum gibi farklılıklarına bakılmaksızın onlara hem sosyal hem de akademik açıdan eğitsel deneyimler sunan bütünlleştirici bir okuldur. Engelsiz bir okul, çocuklar, öğretmenler, veliler, uzman kişiler gibi sürece dâhil olan tüm bireyler için fırsatları daha çok geliştirmek amacıyla kendi koşullarını düzenli olarak gözden geçirmeye çalışır.

Kısaltmalar

- BEP : Bireysel Eğitim Planı;
OGYE : Okul Gelişimi Yönetim Ekibi;
STK : Sivil Toplum Kuruluşu;
RİDEF : Risk ve İhtiyaç Değerlendirme Formu;
RAM : Rehberlik Araştırma Merkezi;
UKP : Uygun Kullanım Politikası;
TSE : Türk Standartları Enstitüsü;
ÇİM : Çocuk İzleme Merkezi

Derecelendirme Anahtarı

Tamamen – Standardın başarısını gösteren fazlasıyla kanıt var, geliştirmeye ihtiyaç yok.

Büyük ölçüde – Standardın başarısını gösteren fazlasıyla kanıt var, ancak kimi geliştirmeler hedefleniyor.

Kısmen – Standardın başarısını gösteren kanıt var, ancak bazı önemli hedeflerin geliştirilmesi gerekiyor.

Henüz değil – Standardın başarısını gösteren hiçbir kanıt yok.

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

Alan 1: Eğitim Yönetimi

- Planlama ve Gelişim
- Yargı ve Tutumlar
- Katılım ve İşbirliği
- Erişim ve Devamlılık
- Personelin Bütünleştirme Konularındaki Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi
- Oryantasyon
- Motivasyon
- Bilgi ve İletişim Teknolojisi
- Özel Bilgilerin Gizliliği

	Planlama ve Gelişim	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Engelsiz Okul esaslarına uygun, etkili bir okul gelişim planının oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesi.	Engelsiz Okul için; üzerinde fikir birliğine varılan bir Okul Gelişim Planı 'nın olması; ve planda yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi	Plan ve planda yer alan eylemler için bir zaman çizelgesi, izleme-değerlendirme formları vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Yargı ve Tutumlar	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul öğrencilerinin, öğretmenlerinin, velilerin ve diğer ilgili kişilerin farklılıklara karşı yargı ve tutumlarının belirlenmesi.	Değerlendirme araçlarının kullanılarak yargı ve tutumların belirlenmesi.	Anket, görüşme, gözlem sonuçları, vb.				
2	Farklılıkları (bireysel, kültürel ve, sosyo-ekonomik vb.) kabul edici bütünleştirici bir okul ikliminin oluşturulması.	Öğrencilere, öğretmenlere, velilere ve ilgili diğer kişilere farklılıklarla ilgili bilgi sunulması ve eğitimler verilmesi, sosyal-kültürel etkinlikler düzenlenmesi, okulların stratejik planında misyonunda farklılıkların kabulüne yönelik ifadelerin bulundurulması.	Bilgilendirme toplantıları ve sayısı, toplantı tutanakları, yargı ve tutum değişikliğini gösterir anket sonuçları, okulun stratejik planı, kullanılan sosyal öyküler, vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Katılım ve İşbirliği	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul yönetimi ve okul personeli arasında bütünleştirme uygulamasının teşvik edilip yönetilmesi konusunda koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi.	Okul çalışanları arasında Koordinasyon ve işbirliği amacıyla Engelsiz Okul ile ilgili konuların toplantılarda ele alınması.	Birlikte alınan kararların toplantı tutanakları ... vb.				
2	Velilerin, öğrencilerin, öğretmenlerin, destek personelinin ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların, bütünleştirmeye ilgili karar verme süreçlerine etkin katılımı.	Tüm paydaşların komisyonlara katılımı/ temsili.	Tüm paydaşların komisyonlarda katılımlarının/temsiline belgelenmesi (imza sirküsü, fotoğraf, kayıt, tutanaklar gibi) ... vb.				
3	Okulun, tüm velileri, öğrencileri, öğretmenleri, destek personeli ve diğer ilgili kurum ve kuruluşları, okuldaki faaliyetlere etkin katılıma teşvik etmesi.	Okulun, resmi bir belgede herkesin okul süreçlerine katılımını teşvik eden ifadesi.	Tüm katılımcıların düzenli olarak faaliyetlere katılımını gösterir belge ... vb.				
4	Proje bazlı çalışmalarda destek personeli ile okul dışındaki kurum ve kuruluşlar (RAM'lar, halk eğitim merkezleri, STK'lar, üniversiteler, yerel yönetimler, kaymakamlıklar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Dernekleri, ÇİM, toplum merkezleri vb.) arasında işbirliği sağlanması.	Kuruluşların, proje bazlı çalışmalarda okula gelmek üzere teşvik ve davet edilmesi Örn:Yakın çevredeki bir itfaiyecinin,polisin,doktorun vb farkındalık yaratma amaçlı olarak okula gelmesi	Proje bazlı çalışmalarda kuruluşlarla ilgili katılımlarını gösterir .belgeler (davetiye, fotoğraf, video vb.) ... vb.				

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

5	Okulun; velileri, öğrencileri ve öğretmenleri İzleme-Değerlendirme çalışmalarına etkin katılıma teşvik etmesi.	Tüm paydaşların İzleme-Değerlendirme komisyonunda temsil edilmesi.	İzleme-Değerlendirme komitesi yoluyla katılım belgeleri, devamlılık ve tutanaklar ... vb.				
6	Okulun fiziksel yapısını geliştirmek amacıyla okul dışındaki kurum ve kuruluşlar (STK'lar, üniversiteler, yerel yönetimler, kaymakamlıklar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Dernekleri, vb.) ile işbirliği yapılması.	Okul yönetiminin okula katkısı olabilecek kuruluşlardan işbirliği talep etmesi.	Ortaklıkların çeşitliliği ve sayısı ... vb.				
7	Okulun, okul dışındaki ilgili kurum ve kuruluşlarla (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Merkezleri, Toplum Merkezleri, RAM'lar) işbirliği yaparak, çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere sosyal ve psikolojik ortamı geliştirmesi.	İlgili kurum ve kuruluşlarla, öğrencilerin sosyal ve psikolojik yönden geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılması.	Ortaklıkların çeşitliliği ve sayısı; desteklenen çocukların toplam sayısı ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Erişim ve Devamlılık	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Velilerde, tüm çocukların eğitime erişimi ve devamlılığı konusunda farkındalık yaratılması.	Özel gereksinimli/engelli çocuğu olmayan velilere bütünleştirme hakkında bilgi verilmesi, özel gereksinimli/engelli çocuğu olan velilere yönelik genel eğitim okulları ile ilgili (işleyiş, eğitim yöntemleri, öğrenci değerlendirme, devamlılık, öğretmenle iletişim vb.) eğitimler verilmesi, Öğrencilerin okula devamlılığının geliştirilmesi.	Aile ve öğretmen memnuniyet anketi sonuçları, yapılan bilgilendirme toplantılarının sayısı ve tutanakları, özel gereksinimi/engelli olan öğrencilerin okula devamlılığındaki artışı gösteren belgeler ... vb.				
2	Okul içerisinde veya çevresinde fiziksel, duygusal ve akademik anlamda öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilecekleri ortamların oluşturulması; böylece öğrencilerin okula erişiminin sağlanması.	Engelli öğrencilerin ve diğer öğrencilerin okula erişilebilirliklerini engelleyen durumların saptanması, gereken önlemlerin alınması, öğrenci ve çalışanların eğitimlerinin sağlanması.	"Güvenli okul" gelişimini denetlemek üzere bir okul/mahalle komisyonunun veya grubunun oluşturulması, yapılan düzenlemeler, yapılan eğitimlerin belgeleri ... vb.				

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

3	Erişim ve devamlılığı teşvik etmek üzere bir destek ekibinin (örneğin BEP Geliştirme Birimi vb.) kurulması	Ekip içinde öğrenci ile çalışan tüm öğretmenlerin dahil olmasını desteklemesi; öğrencilerin sürece etkin şekilde dahil olmaları.	Ekip çalışmalarının sayısı, okula devamlılık gösteren özel gereksinimi/ engeli olan öğrenci sayısı, e-okul sistemi üzerinden kullanılan RİDEF sonuçları vb.				
4	Okul yönetiminin erişim ve devamlılığa dair rehberlik hizmeti vermesinin sağlanması. Tüm öğretmenlerin, öğrencilerin duygusal ve psikolojik gereksinimlerinin farkında olunması.	Devamsızlık nedenlerinin (ulaşılabilirlik, sağlık, ailevi nedenler vb.) araştırılması ve gerekli önlemlerin alınması	Özel gereksinimi/ engeli olan öğrencilerin okula devamlılık çizelgesi, aile görüşme raporları... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Personelin Bütünleştirme Konularındaki Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer ilgili personelin Engelsiz Okul, Özel Eğitim ve Bütünleştirme alanlarındaki mesleki gelişim gereksinimlerinin tanımlanması.	Eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi.	Özel eğitim alanında mevcut bilgi ve becerileri belirleyen anketler ... vb.				
2	Öğretmenlerin ve ilgili kişilerin, özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin eğitimiyle ilgili mesleki gelişim gereksinimlerinin karşılanması amacıyla bir Okul Mesleki Gelişim Planı'nın oluşturulması.	Belirlenen gereksinimlere göre mesleki gelişim planının oluşturulması	Tüm çalışanların performans değerlendirme belgelerindeki mesleki gelişim hedeflerini kapsayan bir okul mesleki gelişim planı ... vb.				
3	Öğretmenlerin ve ilgili kişilerin, Özel Eğitim ve bütünleştirme alanında gerçekleştirilen mesleki gelişim faaliyetlerine katılımının teşvik edilmesi.	OGYE'nin, çalışanlara mesleki gelişim fırsatları hakkında ilgili bilgileri sağlaması	Yapılan mesleki gelişim faaliyetlerinin sayısı; mesleki gelişim derslerine katılan personelin sayısı ... vb.				
4	Okulun, Özel Eğitim ve Bütünleştirme alanlarındaki mesleki gelişim gereksiniminin karşılanması için tüm paydaşlarla işbirliği yapılması.	Okul planının uygulanması için paydaşlarla bilgilendirme toplantılarının yapılması ve eğitimlerin verilmesi.	Bütünleştirme uygulamaları konusunda öğretmenlere verilen eğitimler ve kullanılan materyaller/dökümanlar (katılım belgeleri, fotoğraflar, imza sirküleri, toplantı tutanakları gibi) ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Oryantasyon	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul tarafından özel gereksinimi ve/veya engeli olan çocuklar için verilen hizmetler hakkında velilere bilgilendirme faaliyetlerinin yapılması.	Tüm velilere özel eğitim gereksinimleri/ bütünleştirme hakkında tanıtım yapılması; Engelsiz Okul faaliyetlerinden oluşan bir programın geliştirilmesi	Gerçekleştirilen belirli bilgilendirme faaliyetlerinin sayısı; etkinliklere devamlılık çizelgesi ... vb.				
2	Öğrencilere eğitim öğretim ortamlarında sosyal ve eğitsel bütünleştirme hakkında bilgilendirme yapılarak farkındalık yaratılması.	Bütünleştirme eğitimi fırsatlarının teşvik edilmesi	Öğrenciler için bütünleştirme temalı etkinlik programları ve sayısı ... vb.				
3	Tüm öğrencilerin okuldaki sosyal ve eğitsel alanların tamamına erişiminin sağlanması.	Tüm sosyal ve eğitsel alanlara olan erişimin kontrol edilmesi, gereksinimlerinin belirlenmesi ve gereksinimlerin giderilmesine yönelik çalışmalar.	Gereksinime göre hazırlanan bir eylem planı ve uygulama sonuçları ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Motivasyon	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul yöneticilerinin, tüm çalışanların motivasyonunu artırmak amacıyla bir strateji geliştirmesi.	OGYE'nin çalışanların performans değerlendirme hedefleriyle ilgili mesleki gelişim (öğretmenlerin gereksinimlerine göre panel, sempozyum, kişisel gelişim seminerleri, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler vb) fırsatları sunması.	Çalışan memnuniyet anketi ... vb.				
2	Okulun, tüm öğrencilerinin motivasyonunu artırmak amacıyla bir strateji geliştirmesi.	OGYE'nin okul öğrencilerinin katılımı için sanatsal, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler düzenlenmesi.	Öğrenci memnuniyet anketi ... vb.				
3	Okulun, tüm çalışanların ve öğrencilerin performans ve çabalarını göz önünde bulundurarak motivasyonlarını arttırması.	Okulun motivasyon sağlamak amacıyla öğrenci ve çalışanlara vereceği ödül vb. ölçütlerinin belirlenmesi.	Öğrencilere ve çalışanlara, katılım ve başarılarından dolayı verilen ödüller ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Bilgi ve İletişim Teknolojisi	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun, velileri eğitim ve yönetim süreçleriyle ilgili bilgilendirmek amacıyla web sitesi, e-okul gibi sistemleri kullanması.	Okulun bilgisayar sistemi aracılığıyla yürütülen okul gazetesi, çalışan bültenleri, veli ve öğrenci gruplarının oluşturulması.	e-erişilebilirlik ile ilgili konuları yürütmesi için belirlenen personel ... vb.				
2	Bilgi ve İletişim Teknolojisi olanaklarının tüm okulda eğitim ve öğretimi geliştirmek amaçlı kullanılması.	Okulun, öğrencilerin izlenmesi ve ölçülmesine yardımcı olan bir elektronik planının olması. Teknolojilerin kullanımı için çalışanlara mesleki eğitim sağlanması. Uyarlanmış teknolojilerin sınıflarda mevcut ve kullanılabilir halde olması (Örneğin; özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin kullanabilmeleri için gereken uyarlamaların/ düzenlemelerin yapılması).	Yapılan mesleki eğitim çalışmalarının içeriği ve sayısı, katılımcı belgeleri vb. Bilgi ve İletişim Teknolojisinin değerlendirme/ öğrenme amaçlı kullanımına dair çalışmalar ve yapılan planlar. Öğrencilerin BEP'lerinde yer alan teknoloji uyarlamalarına ilişkin ifadeler (Örneğin görme engelli bir öğrenci için ekran okuyucu kullanımına ilişkin ifadeler) ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Özel Bilgilerin Gizliliği	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Tüm öğrencilerin, velilerin ve okul personelinin özel bilgilerinin gizliliğinin sağlanması.	Okulun bir "Uygun Kullanım Politikası"nın (UKP) olması, UKP'nin okulun web sitesinde yayınlanması, UKP üzerine mesleki gelişim fırsatlarının sunulması, UKP ile ilgili tüm paydaşlara yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması, Tüm katılımcıların UKP'yi uyguluyor olması.	UKP'nin yer aldığı dokümanlar, Taraflarca onaylanmış ve imzalanmış UKP formu, Bilgilendirme toplantı tutanakları, ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

Alan 2: Öğrenme ve Öğretim

- Öğrencilerin Gelişim ve Öğrenme Gereksinimlerinin Belirlenmesi
- Okul ve Sınıf İçerisindeki Öğrenme Faaliyetleri
- Öğrenme Materyalleri ve Teknolojileri
- Ölçme ve Değerlendirme
- Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler
- Eğitsel Rehberlik
- Mesleki Rehberlik ve Oryantasyon
- Eğitsel Ortam Fırsatları

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Öğrencilerin gelişim ve öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul genelinde öğrencinin öğrenmesiyle ilgili kişileri de sürece dahil eden disiplinler arası bir yaklaşımın olması.	Velilerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların toplantılara ve etkinliklere katılımı	Öğrencilerin ve ilgili kişilerin dahil olma fırsatlarının çeşidi/ sayısı ... vb.				
2	Okulun tüm öğrencilerin bireysel özelliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alan sosyal, duygusal, bilişsel ve akademik anlamda olumlu bir yaklaşım içinde olması	Okulda tüm kararların, öğrencilerin gelişim ve öğrenme ihtiyaçları ile bireysel özellikleri hedeflenerek alınması.	Değerlendirme sonuçlarına yönelik belgeler/formlar ... vb.				
3	Tanılama ve değerlendirme çalışmalarının, tüm öğrencilerin bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak planlanması ve yapılması.	Değerlendirme için çeşitli araç ve yöntemlerin kullanılması; öğrencinin performansını bir üst düzeye ulaştıracak amaçların belirlenmesi.	Çeşitli değerlendirme araç ve yöntemleri (kontrol listeleri, ürün dosyaları, öğrenci çalışma kağıtları gibi.) ... vb.				
4	Tüm öğrencilerin öğrenme gereksinimlerinin, bireysel öğrenme hedeflerini belirlemek üzere düzenli olarak değerlendirilmesi.	Okulun tüm çalışanlara vereceği bir değerlendirme planının yapılması, değerlendirmelerin belirli aralıklarla güncellenmesi	Değerlendirme kayıtları ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Okul ve sınıf içerisindeki öğrenme faaliyetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Öğrenci merkezli bir yaklaşım ile öğretim programlarının, öğrencilerin gelişim özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda (kendi bakımlarını ve günlük yaşam becerilerini içerecek şekilde) uygun hale getirilmesi	Öğretim programının bireyselleştirilmiş öğretim üzerine vurgu içermesi. Öğrencinin gelişim ve öğrenme özellikleri dikkate alınarak, değerlendirme sonuçlarına göre öğretim süresinde uyarlama yapılması.	Özel gereksinimi/engeli olan öğrenciler için hazırlanan BEP'ler,				
2	Sınıf içi öğrenme faaliyetlerinin, tüm öğrencilerin gelişimsel özellikleri ve öğrenme gereksinimleri doğrultusunda planlanması	Sınıf içi öğretim ve öğrenme faaliyetlerinin tüm öğrencilerin öğrenme biçim, hız ve özellikleri doğrultusunda uyarlama ve düzenlemeler içermesi. Öğretim materyallerinin etkin öğrenmeyi sağlayacak şekilde öğrencilerin bireysel özellikleri dikkate alınarak çeşitlendirilmesi. Öğretimin bireyselleştirilmesi.	Bireysel ihtiyaca göre çeşitlendirilmiş öğretim materyalleri (ders planları, çalışma kağıtları, eğitici oyuncaklar vb.) Öğretmenin düzenlediği izleme-değerlendirmelerin sonuçları, öğrenci gelişim dosyası, BEP dosyaları ... vb.				
3	Okul içerisinde öğrencinin gereksinim duyduğu tüm destek hizmetlerin niteliğinin ve niceliğinin geliştirilmesi.	OGYE'nin tüm öğrencilerin gereksinimlerinin giderilmesine yönelik okuldaki destek hizmetlerle birlikte hareket etmesi	Öğrencilerin kullandığı destek hizmetlerinin çeşidi, sayısı. ... vb.				
4	Okul ve sınıf için eğitim öğretim faaliyetlerinde kapsamında bir akran dayanışması sisteminin uygulanması.	Akran dayanışması amaçlı faaliyetlerin düzenlenmesi, akran eğitimiyle ilgili öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve onların da öğrencileri bilgilendirmesi.	Akran dayanışması konulu projeler, faaliyetler ve sayıları vb.				
5	Velilerin, öğrencilerin, öğretmenlerin, destek personelinin ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların okul ve sınıf içi eğitim ve öğretim faaliyetlerine etkin katılımının artırılması.	Velilere sınıf içine dâhil olmayla ilgili bilgilendirme yapılması ve uygulamaya yönelik plan hazırlanması, Sınıf ve okul içi faaliyetlere ilgili kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla ilgili çalışmalar yapılması	Katılıma ilişkin yapılan çalışmalar Katılımcıların özellikleri ve sayısı... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Öğrenme Materyalleri ve Teknolojileri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Öğrenme materyallerinin, tüm öğrencilerin öğrenme biçimleri, hızları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak seçilmesi.	Çeşitlendirme/farklılaştırma ve bireyselleştirme konularında okulun öğretmenlere çeşitli kaynaklar sunması	Bireyselleştirmeye uygun materyaller ... vb.				
2	Öğrenme materyallerinin, tüm öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine katılımlarını desteleyecek şekillerde kullanılması.	Tüm sınıflarda bireyselleştirilmiş ve farklılaştırılmış öğretimin kullanılması, Konuyla ilgili mesleki gelişimin desteklenmesi.	Yapılan öğretim ürünleri (ürün dosyaları, projeler, ödevler gibi) ... vb.				
3	Tüm öğrencilerin sürece ve kendi öğrenme becerilerine katılımını desteklemek için Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin kullanılması.	Öğrenciler ve öğretmenler için bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımına yönelik eğitim verilmesi ve gerektiğinde destek sunulması	e-erişilebilirlik ile ilgili konuların belirli bir personel tarafından yürütülmesi, eğitim sayısı ve kullanım sıklığı ... vb.				
4	Öğretmenlerin yardımcı teknolojiler konusunda bilgilendirilmesi ve bilgilerinin belli aralıklarla güncellenmesi.	Öğretmenler için yardımcı teknolojilerin kullanımına yönelik eğitim verilmesi ve belli aralıklarla bilgilerin güncellenmesi amacıyla çalışmalar yapılması.	Verilen eğitim sayısı, eğitimlere katılan öğretmen sayısı, kullanılan teknolojik araç-gereçlerin sayısındaki artış ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Ölçme ve Değerlendirme	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Ölçme ve değerlendirmelerin öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılması	Ölçme ve değerlendirmeye ilişkin uyarlama ve düzenlemelerle ilgili hususların belirlenmesi Ölçme ve değerlendirmelerde öğrencilerin gelişim özelliklerine ve bireysel ihtiyaçlarına göre ölçme ve değerlendirme yöntem, teknik ve araç gereçlerinin çeşitlendirilmesi	BEP dosyalarında yer verilen ölçme ve değerlendirmeye ilişkin açıklamalar, değerlendirme kayıtları, Ürün dosyaları, portfolyolar, çalışma kağıtları, ... vb.				
2	Velilere ve öğrencilere, öğrenim süreci ve başarıyla ilgili düzenli olarak geri bildirim verilmesi ve onların bu konuları okulla tartışabilmeleri.	Öğrenciler, veliler, ilgili kişiler için düzenli olarak erişilebilir geri bildirim sağlanması, BEP toplantılarının yürütülmesi, öz değerlendirmeye yönelik uygulamalar yapılması.	Yapılan toplantıların tutanakları ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrenciler dahil tüm öğrencileri sosyal, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere teşvik etmesi ve tüm öğrencilerin bu faaliyetlere katılımını desteklemesi.	Öğrencilerin gelişim özelliklerine ve bireysel ihtiyaçlarına uygun, tüm öğrencilerin katılımlarına göre faaliyetlerin planlanması.	Faaliyet sayı ve çeşidi; dahil olan öğrencilerin sayısı; faaliyetlere dahil olan özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin sayısı ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Eğitsel Rehberlik	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Tüm öğrenciler için, eğitsel başarılarını destekleyecek rehberlik ve destek hizmetinin mevcut olması.	Öğretmen ve öğrencilerin, eğitim konusundaki bireysel hedefleri geliştirmek üzere bir araya gelmesi. Eğitsel rehberlik hizmetlerinin özel gereksinimi/engeli olan öğrencileri ve ailelerini destekleyecek şekilde planlanması	Rehberlik çalışma planları (Grupla ve bireysel görüşme/psikolojik danışma takvimi), Özel gereksinimi/engeli olan öğrenci ve ailelerine yönelik yapılan çalışmalar ... vb.				
2	Okuldaki eğitsel ortamların öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilemesi.	Eğitim ortamlarının denetlenmesi ve eksiklerin giderilmesi.	Öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Mesleki Rehberlik ve Oryantasyon	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun, tüm öğrencilerin bir üst öğretime erişimlerini teşvik etmek amacıyla danışmanlık hizmetleri sunması.	Geçiş dönemlerinde öğrencilerin mesleki rehberlik faaliyetlerine katılması. Mesleki rehberlik ve oryantasyon faaliyetlerinin özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrenciler ve ailelerini destekleyecek şekilde planlanması	Üst öğrenim kurumlarına ziyaret sayısı, tanıtım broşürleri, çeşitli meslek elemanlarının konuşmacı olarak okula davet edilme sayısı ... vb.				
2	Okulun tüm öğrencilerin kariyer gelişimleriyle ilgili farkındalık oluşturulmasına katkı sunması.	Geçiş dönemlerinde öğrencilerin mesleki rehberlik faaliyetlerine katılması.	Kariyer tanıtımı; kariyer etkinlikleri; kurumlara ziyaret/davet sayısı ... vb.				
3	Okulun tüm öğrencilere mesleki gelişim süreçlerinde danışmanlık hizmetleri sağlaması.	Geçiş dönemlerinde öğrencilerin mesleki rehberlik faaliyetlerine katılması.	Bireyle/grupla mesleki danışma saatleri, staj yapan öğrenci sayısı ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Eğitsel Ortam Fırsatları	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okuldaki kütüphane, bilgisayar sınıfları, branş sınıfları gibi eğitsel ortamların, tüm öğrencilerin öğrenimine ve sosyal gelişimine uygun hale getirilmesi.	Öğrenim ortamlarının özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrenciler dahil olmak üzere tüm öğrencilerin özelliklerine ve gereksinimlerine uygun hale getirilmesi amacıyla denetlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi.	Okul ortamının tüm öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı olacak şekilde düzenlenmesi ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

Alan 3: Destek Hizmetleri

- Okulun Fiziksel Ortamının ve Yakın Çevresinin Güvenliği
- Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik
- Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik
- Kişisel Rehberlik ve Psikososyal Destek Hizmetleri
- Beslenme Hizmetleri
- Temizlik Hizmetleri

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Okulun Fiziksel Ortamının ve Yakın Çevresinin Güvenliği	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun tüm öğrenciler için güvenli bir öğrenim ortamı olması.	OGYE'nin, tüm okul güvenliği kurallarına uyulmasını sağlaması, TSE standartlarına uygun olarak fiziksel ortamın ulaşılabilirlik ilkelerinin sağlanması Ortam düzenlemelerinde özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin özelliklerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	Ortam güvenliği günlük kontrol listesi, nöbet defteri ... vb.				
2	Okul pansiyonlarının ve yakın çevrelerinin öğrenciler için güvenli olması.	OGYE'nin okul pansiyonları da dahil olmak üzere tüm ek okul hizmetlerini denetlemesi, gerekiyorsa okulun ayrı bir okul pansiyonu güvenliği planının olması, memnuniyet anketine özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin güvenliğine ilişkin maddelerin de eklenmiş olması.	Ortam güvenliği günlük kontrol listesi ... vb.				
3	Okul tarafından kullanılan tüm servis araçları için güvenlik ve erişilebilirlik önlemlerinin mevcut olması.	OGYE'nin, okul güvenliği kurallarına uyulduğundan emin olmak için tüm hizmet sağlayıcılarla birlikte çalışması, bilgilendirme toplantılarının yapılması. Özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireylerin erişimine ilişkin hususlarla ilgili bilgilendirmelerin yapılması	Okul servisleri kontrol listesi ve erişilebilirlik ilkelerine uygun servis araçları ve oranı ... vb.				
4	Okulun, yakın çevrenin güvenliğini sağlamak üzere gerekli önlemleri alarak çevresiyle bu konuda işbirliği yapması.	"Güvenli okul" gelişimini denetlemek üzere bir okul/mahalle komisyonunun kurulması.	Komisyon çalışma tutanakları ve kararları ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okuldaki tüm bireyler için risk alanlarının belirlenmesi.	Risk eylem planının hazırlanması ve değerlendirilmesi. Risk eylem planlarında özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin özelliklerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	Risk kayıtları, Özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireyler için belirlenen hususlar ... vb.				
2	Okuldaki tüm bireyler için acil durum müdahalesiyle ilgili düzenlemelerin mevcut olması.	Acil bakım ve acil durum müdahalesi stratejisinin belirlenip tanıtımının yapılması. Acil durum müdahalesi planlarında özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin özelliklerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	Kriz müdahale talimatları ve yapılan tatbikatlar. Özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireyler için belirlenen hususlar ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Tüm öğrencilerin akademik ve sosyal eğitim ve öğretim alanlarına erişiminin sağlanması.	Okul ortamlarının denetlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi.	Okul ortamının öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı olacak şekilde düzenlenmesi ... vb.				
2	Tüm öğrencilerin –özellikle özel eğitime gereksinimi ve/veya engeli olan- ve ailelerinin en erken dönemde bütünleştirilmiş eğitime erişiminin sağlanması.	Özel gereksinimi ve/veya engeli olan küçük çocuğa sahip aileler için bütünleştirmeye dönük hazırlık eğitimlerinin verilmesi, anasınıfı ve anaokullarında bütünleştirmeye yönelik düzenlemeler yapılması	İlkokullar bünyesindeki ana sınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden özel gereksinimi/engeli olan çocuk sayısı ... vb.				
3	Tüm öğrencilerin okula güvenli şekilde erişimini sağlamak üzere, yerel yönetimle ve okulun bulunduğu çevreyle (erişilebilirlik hizmetleri de dahil) işbirliğinin teşvik edilmesi.	“Güvenli okul” gelişimini denetlemek üzere bir okul/ mahalle komisyonunun kurulması; “tehlike noktalarının” belirlenmesi	Topluluk gruplarıyla işbirliği için yapılan toplantıların sayısı ve tutanakları ... vb.				
4	Ulaşılabilirliğin okuldaki tüm alanlarda mevzuata ve standartlara uygun olması. Tüm bireylerin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması (bahçe yolları, park alanının ayrılması, bina girişleri, bina içinde dolaşım, tuvalet, ortak alanlar TSE standartlarına uygun olması.)	Okul ortamlarının denetlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi, okul alanının ulaşılabilirlik ilkelerine uygun hale getirilmesi	Ulaşılabilirliğe uygun düzenlenmiş okul alanları/ortamları ... vb.				

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

5	Bilgi sağlama hizmetlerinin tüm bireylerin gereksinimleri doğrultusunda sağlanması. (işitsel-görsel-canlı bilgi sağlama araç ve ekipmanları, telefonlar vb.)	Velilerin, öğrencilerin ve topluluğun bilgiye erişme gereksinimlerinin belirlenmesi ve gereksinimlerine göre bilgi sağlanması.	Okul planının tüm bireylerin gereksinimlerini karşılayacak şekilde hazırlanmış olması ... vb.				
6	Okul ekipmanlarının okuldaki tüm bireylerin ihtiyaçlarını karşılaması.	Gereksinim halinde okul ekipmanlarının/teknolojinin uyarlanabilir olması.	Herkes için erişilebilir ekipmanlar (yazı tahtaları, bilgisayarlar, masalar, sandalyeler vb ekipmanların gereksinimlere göre uyarlanması) ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

2.4

	Kişisel Rehberlik ve Psikososyal Destek Hizmetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Psikososyal koruma, önleme ve müdahaleye dair öğrencilere, öğretmenlere, yöneticilere mesleki gelişimin sağlanması ve ailelerin bilgilendirilmesi.	Tüm personel için mesleki gelişim fırsatları, ailelerin bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar.	Etkinliklerin çeşidi/ sayısı ... vb.				
2	Öğrencilerin sağlıklı gelişimini destekleyecek psikososyal destek çalışmalarının mevcut olması.	Tüm öğrencilere düzenli destek sağlanması, okul dışındaki kurumlarla işbirliği yapılması	Destek hizmetlerinin içeriği, destek sağlanan öğrenci sayısı ... vb.				
3	Öğrencilerin psikososyal gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik olarak okulda uygun müdahalelerin yapılması.	Psikososyal desteğin içeriğinin paydaşlara bildirilmesi; öğrenciler, çalışanlar ve veliler tarafından erişilebilir olması, kullanılan müdahalelerin çeşidi; okul içi personelin işbirliği içinde olması.	Hizmetlerin çeşitliliği, yararlanan kişi sayısı, işbirliğine yönelik yapılan toplantıların tutanakları ... vb.				
4	İhmal ve istismarın önlenmesi için önlemlerin alınması	İhmal ve istismarla ilgili konularda mesleki duyarlılığın artırılması, ihmal ve istismar tanımları hakkında ailelerin ve öğrencilerin bilgilendirilmesi, okulun ihmal ve istismarı önlemeye yönelik "koruyucu kurallar" ın yazılı olarak yayımlanması	Kuralların ilgili kişilere web sitesi/okul gazetesi/bülten/pano vb. yollarla duyurusu ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

2.4

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Modeli: Standartlar ve Performans Göstergeleri Çerçevesi

	Beslenme Hizmetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Beslenme hizmetlerinin tüm öğrencilerin gereksinimlerini ve gelişim özelliklerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi (mönü, destek personeli, diyabet özellikleri, kantin vb.)	Tüm öğrencilere besleyici gıda sağlayabilmeleri amacıyla beslenme hizmetleri çalışanlarına mesleki gelişim fırsatları sunulması. Beslenme hizmetleri planlanırken özel gereksinimi olan öğrencilerin durumlarının dikkate alınması.	Mesleki gelişim kurs ve katılımcı sayısı ... vb.				
2	Beslenme hizmetlerinin öğrencinin sağlıklı gelişimini desteklemesi.	Öğrenciler için düzenli aralıklarla ara öğün uygulanmasının olması, duyurulması. Okulda verilen yiyeceklerin besleyici ve sağlıklı olması, beslenme sürecine dahil olan kişilere mesleki gelişim sağlanması	Aylık beslenme programı (web sitesi/ okul gazetesi/bülten/ pano vb). Yiyeceklerin listesi, mesleki gelişim kursları ve katılımcı sayısı, öğrencilerin fiziksel gelişimlerini gösteren grafikler ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

Bu bölümde Engelsiz Okul Modeli Standartlarının ve Performans Göstergelerinin bir okul ortamında nasıl gerçekleştirileceği ve bu sürecin ne tür bilgiler üreteceğini açıklayan yol gösterici örnekler bulunmaktadır.

Alan 1: Eğitim Yönetimi

	Yargı ve Tutumlar	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
2	Farklılıkları (bireysel, kültürel ve sosyo-ekonomik vb.) kabul edici bütünleştirici bir okul ikliminin oluşturulması.	Öğrencilere, öğretmenlere, velilere ve ilgili diğer kişilere farklılıklarla ilgili bilgi sunulması ve eğitimler verilmesi, sosyal-kültürel etkinlikler düzenlenmesi, okulların stratejik planında misyonunda farklılıkların kabulüne ifadelerin bulundurulması.	Bilgilendirme toplantıları ve sayısı, toplantı tutanakları, yargı ve tutum değişikliğini gösterir anket sonuçları, okulun stratejik planı, kullanılan sosyal öyküler, ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Farklı bir kültürden gelen bir öğrencinin yaşantısıyla ilgili kültürel değerlerini arkadaşlarına aktaracak gösteri, sunum, öğrencinin kültürüne ait sembollerin (giyecek, müzik, halk oyunu vb.) yer aldığı etkinlikler gibi etkinliklerle sınıf içinde paylaşım sağlanır.

Öğretmen belirlediği bir saatte farklılıkları olan bir öğrencinin yaşadıklarını ve sosyal yaşamda karşılaştığı durumları anlatan bir öyküyü öğrencilere okumuştur. Sonrasında öğrencilerle öyküden ne anladıkları, o kişinin yerinde olsalar ne hissedecekleri, nasıl davranırsak birbirimizin yaşamını kolaylaştırabileceğimiz konularında konuşulup empati çalışmaları yapılmıştır.

Özel gereksinimli bir öğrenci sınıfta eğitimine başlamadan önce bu öğrenciyle aynı özelliklere sahip çevrede bilinen ve güçlü yönleriyle öne çıkan bireyin sınıfa davet edilmesi/sınıfça ziyaret edilmesi şeklinde çalışmalar yapılmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Etkinlik sonrası öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri istenir. Bu etkinliğe katılan öğrencilerin okullarındaki farklılıklara sahip bireylere karşı tutumlarının olumlu yönde değiştiği ve kabul edici davranışlar sergiledikleri gözlenmiştir.

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Katılım ve İşbirliği	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
2	Okulun, tüm velileri, öğrencileri, öğretmenleri, destek personeli ve diğer ilgili kurum ve kuruluşları, okuldaki faaliyetlere etkin katılıma teşvik etmesi.	Okulun, resmi bir belgede herkesin okul süreçlerine katılımını teşvik eden ifadesi.	Tüm katılımcıların düzenli olarak faaliyetlere katılımını gösterir belge ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Kamuya açık belgelerde örneğin velilere dağıtılan okul el kitabında, gereksinimleri ve özellikleri ne olursa olsun tüm öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliğine yönelik erişilebilir bir "Engelsiz Okul" ifadesi bulunmaktadır. Bu ifade, tüm öğrencilerin haklarına saygı gösterileceğini taahhüt etmektedir. Engelsiz Okul ifadesi okul girişinde büyük bir postere basılmıştır. Engelsiz Okul ve bütünleştirmeyi vurgulayan bir cümle (bir ifade/slogan vb) okulun yazışma kağıtlarında bulunmaktadır. Bu cümlenin öğrencilere yönelik olarak uyarlanan bir türü de okulun tüm sınıflarında asılmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Ebeveyn memnuniyet anketlerinde, okulun engelsiz bir okul olup olmadığına dair bilgilerini ölçecek soruların bulunması.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Oryantasyon	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul tarafından özel gereksinimi ve/veya engeli olan çocuklar için verilen hizmetler hakkında velilere bilgilendirme faaliyetlerinin yapılması.	Tüm velilere özel eğitim gereksinimler/ bütünleştirme hakkında tanıtım yapılması; Engelsiz Okul faaliyetlerinden oluşan bir programın geliştirilmesi	Gerçekleştirilen belirli bilgilendirme faaliyetlerinin sayısı; etkinliklere devamlılık çizelgesi ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okul tüm velilere dağıtılan bir broşür ve velilere yönelik bir duyuru panosu hazırlamıştır. Broşürde, okunması kolay bir dil kullanılarak veliler için hangi destek hizmetlerinin mevcut olduğu açıklanmakta ve bir çocuğun destek alabildiğinden nasıl emin olabileceklerine dair bilgiler verilmektedir. Broşürün bir bölümü, çocuklarının okulda yardıma ihtiyacı olduğunu hissettiklerinde velilerin kiminle iletişime geçebileceklerine dair detayları içermektedir. Broşür görsel olarak dikkat çekici, dil olarak anlaşılır ve olumlu ifadelerle hazırlanmıştır. Konu hakkında bilgili öğretmenlerden birinin yol göstericiliğini yaptığı bu broşür, küçük bir grup tarafından hazırlanmıştır. Gönüllü veliler de bu sürece dahil olmuştur.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Broşürün dağıtılmasının bir sonucu olarak, okula 19 adet bilgilendirme ve destek isteği talebi gelmiştir. Bu taleplerin bir kısmı öğretmenler tarafından karşılanmıştır. Diğer talep için ailelere bir sunum yapmak üzere bir uzman (otizm/otistik spektrum bozukluğu hk.) davet edilmiştir. Bu etkinliğe 11 veli katılmış ve resmi olmayan bir "destek grubu" olarak rehber öğretmen koordinesinde düzenli şekilde toplanma kararı alınmıştır.

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Erişim ve Devamlılık	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
2	Okul içerisinde veya çevresinde fiziksel, duygusal ve akademik anlamda öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilecekleri ortamların oluşturulması; böylece öğrencilerin okula erişiminin sağlanması.	Engelli öğrencilerin ve diğer öğrencilerin okula erişilebilirliklerini engelleyen durumların saptanması, gereken önlemlerin alınması, öğrenci ve çalışanların eğitimlerinin sağlanması.	"Güvenli okul" gelişimini denetlemek üzere bir okul/ mahalle komisyonunun veya grubunun oluşturulması, yapılan düzenlemeler, yapılan eğitimlerin belgeleri ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Veliler ve öğrencilerin yanı sıra tüm öğretmenler de okul binaları ve çevredeki alanlara dair çok kısa bir anket doldurmuştur. Bu anketin bir bölümü, öğrencilerin "korktukları için gitmek istemedikleri" alanlar/yerler hakkındadır. Öğretmenler anketin sonuçları üzerine tartışmış ve kendileri bazı değişiklikler yapma kararı almışlardır. Örneğin, okulun bir bölümünün özellikle kış aylarında çok karanlık olması küçük öğrencilerden bazılarının korkmasına neden olmuş ve bu alana ek ışıklar konmuştur. Engelli bireylerin okul koridorunda güvenli şekilde hareket edebilmeleri için önlerinde engel oluşturabilecek nesnelere (saksı, oturma grupları, ayaklı panolar vb.) kaldırılmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Öğretmenler, değişikliği takip eden aylarda, okulda kendilerini rahat hissedip hissetmediklerini öğrenmek için öğrencilerle konuşmuştur. Veli duyuru panosuna okul ortamında hangi iyileştirmelerin yapıldığını gösteren bir duyuru asılmış ve velilerin bununla ilgili yorumlarının olup olmadığı sorulmuştur.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Personelin Bütünleştirme Konularındaki Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer ilgili personelin Engelsiz Okul, Özel Eğitim ve Bütünleştirme alanlarındaki mesleki gelişim gereksinimlerinin tanımlanması.	Eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi.	Özel eğitim alanında mevcut bilgi ve becerileri belirleyen anketler vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Tüm okul personeli Engelsiz Okul, Özel Eğitim ve Bütünleştirme alanlarındaki beceri, bilgi ve tutumlarıyla ilgili bir anket oluşturularak çıkan sonuçlar kayıt altına alınmıştır. Genel olarak personele ihtiyaç duyulan konularda eğitim verilmiştir. Örneğin çalışanlardan birkaçı Otizm üzerine belirli eğitimler almıştır. Okul yönetimi, daha önceden eğitim almış olan bu iki çalışanın diğer çalışanlara verdiği, Otizmi anlama, eğitim ve öğretim uygulamaları konulu bir eğitim programı düzenlemesi konusunda desteklemiş ve eğitim ve bilgilendirmelerle ilgili koordinasyonu sağlamıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Artık çalışanlarının Otizme dair bir anlayışa ve öğrencinin gelişimini destekleyecek kimi stratejilere sahip olduğunu bilen okul yönetimi kendine güvenerek okula Otizimli çocukları kaydedebilmiştir. Daha sonra diğer engel gruplarıyla ilgili benzer mesleki gelişim fırsatlarını planlamaları mümkün olmuştur.

2.5

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Motivasyon	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul yöneticilerinin, tüm çalışanların motivasyonunu artırmak amacıyla bir strateji geliştirmesi.	OGYE'nin çalışanların performans değerlendirme hedefleriyle ilgili mesleki gelişim (öğretmenlerin gereksinimlerine göre panel, sempozyum, kişisel gelişim seminerleri, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler vb) fırsatları sunması.	Çalışan memnuniyet anketi... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Çalışanlar okul tarafından hazırlanmış bir memnuniyet anketine katılmıştır. Öğretmenler iş yükünün bütünleştirmeye yönelik motivasyonun önündeki en büyük engel olduğunu, hatta kendi ev hayatlarını dahi etkilediğini vurgulamıştır. Bu geri bildirim sonucunda OGYE iyileştirme ekiplerini kurulmuştur. Öğretmenler iş yükünü arttıran çalışmalarını paylaşmıştır. İşlerin planlı yürümesi için ekip lideri belirlenmiştir. Böylece öğretmenlere öğrenci gruplarına yönelik müfredatın farklılaştırılması amacıyla ekip çalışma planı oluşturma fırsatı tanınmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

OGYE, sonraki bir ankette öğretmenlerden, yapılan müdahalenin iş yükünü hafiflettiği ve yük paylaşıldığında bütünleştirmeye yönelik davranışların çok daha olumlu hale geldiğine dair veriler toplamıştır.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Bilgi İşlem Teknolojisi	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun, velileri eğitim ve yönetim süreçleriyle ilgili bilgilendirmek amacıyla web sitesi, e-okul gibi sistemleri kullanması.	Okulun bilgisayar sistemi aracılığıyla yürütülen okul gazetesi, çalışan bültenleri, veli ve öğrenci gruplarının oluşturulması.	e-erişilebilirlik ile ilgili konuları yürütmesi için belirlenen personel vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okul, kayıt paketinin içerisinde e-okul-sosyal medya kullanım bilgilerinin kullanımına dair bir bilgi formuna sahiptir. Bu formda okul tarafından BİT içerisinde kullanılan mekanizmaları velilere özetleyen ve bunlara katılımlarını talep eden bazı anahtarlar yer almaktadır. Ayrıca, formda velilerin mevcut e-posta adreslerini yazabilecekleri bir alan bulunmakta; böylece ilgililenirse okulun yürüteceği, veliler için kimi çevrimiçi eğitim gruplarına katılabilecekleri ifade edilmektedir. Okul gereksinimi ve/veya engeli olan öğrenciler hakkında bilgi vermek için e-ürün dosyası hazırlanmaktadır. Velilere yönelik bu raporlama yöntemi velilerin, çocuklarının okuldaki gelişimi hakkında elektronik ortamda nasıl bilgi edineceklerini göstermektedir. Ayrıca e-okul veli bilgilendirme sistemi ile ilgili MEB'in düzenleme yapması konusunda öneriler getirilmiştir.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okulun velilerinin büyük bir yüzdesi okulla ilgili iletişimlerini e-posta yoluyla gerçekleştirmektedir. Veliler aldıkları bilgilerin artışı ve bunun kendilerini okulun bir parçası olarak hissetmelerini sağlamasıyla ilgili olumlu yönde yorumda bulunmuşlardır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin velilerinin tümü e-ürün dosyası için gerçekleştirilen çevrimiçi atölyeye katılmış ve artık çocuklarının ilerlemesiyle ilgili bilgileri elektronik olarak almaktadırlar.

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

Alan 2: Öğrenme ve Öğretim

	Öğrencilerin gelişim ve öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun tüm öğrencilerin bireysel özelliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alan sosyal, duygusal, bilişsel ve akademik anlamda olumlu bir yaklaşım içinde olması.	Okulda tüm kararların, öğrencilerin gelişim ve öğrenme ihtiyaçları ile bireysel özellikleri hedeflenerek alınması.	Değerlendirme sonuçlarına yönelik belgeler/formlar vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Engelsiz okul modelinin yerleştirilmesi amacıyla öğretmenler, öğrenciler, veliler, kuruluşlar ve okul görev tanımını, okulun yeni değerler sistemini yansıtabilecek bir biçimde yeniden düzenleme sürecine katılmak üzere okula davet edilmiştir. Engelsiz Okula dair bir tartışma yürütülmüş ve paydaşların bir araya geldiği bu grup, okullarında ve yerel topluluk içerisinde bunun nasıl görüneceğine dair beyin fırtınası yapmışlardır. Okulda bunları simgeleyen kimi anahtar sözcükler yaratılmış ve yeni görev tanımı oluşturulmuştur. Ardından, topluluktan daha fazla bilgi toplamak üzere bu görev tanımının; okul postası/sosyal medya/okul web sitesi aracılığıyla duyurulması sağlanmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okul artık paydaşlarla birlikte sürekli danışma halinde olarak geliştirdiği Engelsiz Okul görüşünü yansıtan yeni bir görev tanımına sahiptir. Bu görüş belirlenen aralıklarda izlenip değerlendirilecektir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Okul ve sınıf içi öğrenme faaliyetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
2	Sınıf içi öğrenme faaliyetlerinin, tüm öğrencilerin gelişimsel özellikleri ve öğrenme gereksinimleri doğrultusunda planlanması	Sınıf içi öğretim ve öğrenme faaliyetlerinin tüm öğrencilerin öğrenme biçim, hız ve özellikleri doğrultusunda uyarlama ve düzenlemeler içermesi. Öğretim materyallerinin etkin öğrenmeyi sağlayacak şekilde öğrencilerin bireysel özellikleri dikkate alınarak çeşitlendirilmesi. Öğretimin bireyselleştirilmesi.	Bireysel ihtiyaca göre çeşitlendirilmiş öğretim materyalleri (ders planları, çalışma kağıtları, eğitici oyuncaklar vb.) Öğretmenin düzenlediği izleme-değerlendirmelerin sonuçları, öğrenci gelişim dosyası, BEP dosyaları ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Öğretmenler ne yapmaları gerektiğini bilmedikleri için öğretim programını Özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilere yönelik olarak farklılaştırmak konusunda gönülsüz davranmışlardır. Öğrenciler için sınıfta kullanılan metinlerde küçük değişiklikler yapmaya alışkın olan öğretmenler, bunu daha ileriye taşıyacak özgüvene sahip değildir. Bir öğrenme alanındaki öğretimi farklılaştırarak nasıl BEP hazırlanacağına dair bir mesleki gelişim faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Bu mesleki gelişimde öğretmenler ikili gruplar halinde yer almış; böylece işbirliği yaparak BEP planlaması konusunda birbirlerini destekleyerek özgüvenlerini arttırmışlardır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Sonuçta öğretmenler, öğrenciler için farklılaştırılmış öğrenme fırsatlarını planlama konusunda özgüven geliştirmiş ve öğrencilerin öğrenme konusundaki başarıları artmıştır.

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

Alan 2: Öğrenme ve Öğretim

	Öğrenme Materyalleri ve Teknolojileri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Öğrenme materyallerinin, tüm öğrencilerin öğrenme biçimleri, hızları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak seçilmesi.	Çeşitlendirme/farklılaştırma ve bireyselleştirme konularında okulun öğretmenlere çeşitli kaynaklar sunması	Bireyselleştirmeye uygun materyaller ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Yorum: Birkaç otistik öğrencinin davranışları sınıfta huzursuzluğa yol açmıştır. Yapılan gözlemler sonucunda bu öğrencilerin en fazla rahatsız edici davranışlar sergiledikleri anların bir faaliyetten diğerine geçildiği zamanlar olduğu görülmüştür. Çoğu öğretmen otistik öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için görsel birer zaman çizelgesine (faaliyetlerin zamanlarını/sırasını gösteren çizelgeler) ihtiyaçlarının olduğunun farkında değildir. Otizmliler sınıfta desteklenmesine yönelik stratejiler üzerine mesleki gelişim programının ardından, bir faaliyetten diğerine geçişte öğrenciye yardımcı olacak zaman çizelgesinin önemi çok daha anlaşılır hale gelmiştir. Öğretmenler, bütünleştirmeyi sağlamak amacıyla sınıftaki mevcut zaman çizelgesini resim gibi görsellerle desteklemeleri konusunda teşvik edilmiştir.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Öğretmenler görsel bir zaman çizelgesinin yalnızca otizmliler için değil, faaliyetlerin geçiş zamanlarında sıkıntı yaşayan bazı diğer öğrenciler için de ne kadar değerli olduğunu belirtmiştir. Görsel zaman çizelgesi tüm öğrencilerin gelişimine katkı sağlamış ve böylece artık faaliyetler arasında geçiş süreçleri sorunsuz, öğrenciler ise daha başarılı hale gelmiştir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Ölçme ve Değerlendirme	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
3	Velilere ve öğrencilere, öğrenim süreci ve başarıyla ilgili düzenli olarak geri bildirim verilmesi ve onların bu konuları okulla tartışabilmeleri.	Öğrenciler, veliler, ilgili kişiler için düzenli olarak erişilebilir geri bildirim sağlanması, BEP toplantılarının yürütülmesi.	Yapılan toplantıların tutanakları ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Yorum: Okul, öğrencilerin gelişimiyle ilgili velilere (ve öğrencilerin kendilerine) nasıl geri bildirim verileceğinin zamanlamasını ve ilkelerini belirlemiştir. Bunun için ders dışı saatlerde etkinlikler düzenlemiştir. Ayrıca okul, öğretmenlere velilerle iletişim kurarken ne tür bir dil kullanmaları gerektiği konusunda bazı mesleki gelişim imkânları sunmuştur. Öğretmenlerin, öğrencilerinin ilerlemesinin yanı sıra kendi çabalarıyla ilgili yorumlar yazabilmesini sağlayan bir rapor kâğıdı hazırlanmıştır. Bu çalışmaların özelliklerinden biri de öğretmenlerin öğrencilerin başarılı oldukları alanlar ve güçlü yanları üstünde durmaları ve velilere öğrencilerin ilerleyebileceği ve kendini geliştirebileceği alanlar hakkında bilgi verme imkanı sunmuş olmasıdır.

Okul velilerin öğrencilerle ilgili kendi gözlemlerini de paylaşabilmeleri için toplantılar planlayıp tarihlerini velilere duyurur, velilerin yüz yüze iletişim kurmalarına da olanak sağlar. Okul özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrenciler için ayrı BEP toplantıları düzenlemektedir. Veliler ve öğrenciler bunlara katılmak üzere davet edilmektedir.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okul velilerden aldığı geri bildirimlerin kaydını tutmakta ve bunu gelecekteki mesleki öğrenme alanlarını belirlemek üzere bir planlama aracı olarak kullanmaktadır. Bilgilendirme toplantılarında veliler tarafından dile getirilen kaygıların/konuların çeşidi ve sözlü görüşmeler de gözden geçirilmektedir. Okul, öğrencilerinin babalarıyla fazla bir iletişiminin olmadığını ve onların daha fazla katılımını teşvik etmenin yollarını aradığını vurgulamaktadır.

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Eğitsel Rehberlik	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Tüm öğrenciler için, eğitsel başarılarını destekleyecek rehberlik ve destek hizmetinin mevcut olması.	Öğretmen ve öğrencilerin, eğitim konusundaki bireysel hedefleri geliştirmek üzere bir araya gelmesi. Eğitsel rehberlik hizmetlerinin özel gereksinimi/engeli olan öğrencileri ve ailelerini destekleyecek şekilde planlanması.	Rehberlik çalışma planları (Grupla ve bireysel görüşme/psikolojik danışma takvimi), Özel gereksinimi/engeli olan öğrenci ve ailelerine yönelik yapılan çalışmalar ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okul geliştirmek istedikleri bir öğrenci performans alanı olarak okumayı belirlemiştir. Öğrencinin motivasyon ve performansını arttırmak için yöntem olarak "okuma konferansı" seçilmiştir. Okuma konferanslarında öğretmenler ve öğrenciler her iki haftada bir sonuçlarını tartışmak üzere bir araya gelmektedir. Bu konferansta öğrencinin öğrenme tarzına en çok uyan yöntemler tartışılmakta ve gelişimi için gerçekçi hedefler belirlenmektedir. Bu hedefler öğrenci tarafından yazılmakta ve motivasyonu artırmanın mümkün olduğu yerlerde sahiplenilmektedir. Yine iki haftada bir bu hedefler gözden geçirilmekte ve üzerine konuşularak gerekli değişiklikler ve eklemeler yapılmaktadır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Öğrenciler hedeflerine ulaşmak konusunda fazlasıyla motive olmuştur ve bunun sonucunda okul verileri, okul planındaki iyileşme hedeflerine uygun olarak öğrencilerin okuma sonuçlarında gelişme görülmüştür.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Mesleki Rehberlik ve Oryantasyon	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
2	Okulun tüm öğrencilerin kariyer gelişimleriyle ilgili farkındalık oluşturulmasına katkı sunması.	Geçiş dönemlerinde öğrencilerin mesleki rehberlik faaliyetlerine katılması. Mesleki rehberlik ve oryantasyon faaliyetlerinin özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrenciler ve ailelerini destekleyecek şekilde planlanması.	Kariyer tanıtımı; kariyer etkinlikleri; kurumlara ziyaret/davet sayısı sayısı ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okul bir öğretmeni Mesleki Eğitim Koordinatörü olarak belirlemiştir. Bu koordinatör öğretmen okul yönetim ekibiyle birlikte, gelecekteki eğitim ve kariyer seçenekleriyle ilgili kararlarını vermelerinden bir yıl öncesinde öğrenciler için bir kariyer fuarı düzenlemektedir. Bu fuarda tüm eğitim ve kariyer danışmanlarından ve özel eğitim uzmanlarından bilgi alınmakta ve ders dışı saatlerde düzenlenerek velilerin öğrencilerle birlikte katılımları teşvik edilmektedir. Fuar yılın ilk etkinliğidir, daha sonraki dönemde öğretmenler gruplar oluşturarak okul sonrasındaki seçeneklere dair düzenli bilgilendirme oturumları düzenlemektedir. Bu da öğrencilere gidecekleri yolu seçmeden önce yeterince bilgi sahibi olma fırsatı sağlamaktadır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okul, verilen bilgilerin değerli olduğunu düşünen veli ve öğrencilerin yüksek katılımına sahiptir. Öğrenciler, ulaşmak istedikleri hedefleri destekleyecek okul sonrası seçenekler için kendilerine bir yol seçebilmektedir.

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

Alan 3: Destek Hizmetleri

	Okulun Fiziksel Ortamının ve Yakın Çevresinin Güvenliği	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okulun tüm öğrenciler için güvenli bir öğrenim ortamı olması.	OGYE'nin, tüm okul güvenliği kurallarına uyulmasını sağlaması, TSE standartlarına uygun olarak fiziksel ortamın ulaşılabilirlik ilkelerinin sağlanması Ortam düzenlemelerinde özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin özelliklerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması.	Ortam güvenliği günlük kontrol listesi, nöbet defteri.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

OGYE tüm çalışanlarla birlikte okul bahçesinde sergilenen davranışlar ve bahçedeki diğer bölgelere göre daha az güvenli olan bazı noktalar konusunda birlikte hareket etmektedir. Danışma ve kontrol listesi yoluyla okul bahçesinde gözlemler arttırılmış ve öğrencilere spor faaliyetleri gibi ek faaliyetler sunulmuştur. Tüm öğrencilerin bu faaliyetlere katılımı için gerekli uyarılma ve düzenlemeler yapılmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Öğrencilerin davranışsal durumları zamanla değiştiğçe bahçedeki bu noktalar da istenilen alanlar haline gelmiştir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okuldaki tüm bireyler için risk alanlarının belirlenmesi.	Risk eylem planının hazırlanması ve değerlendirilmesi Risk eylem planlarında özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin özelliklerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması.	Risk kayıtları, Özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireyler için belirlenen hususlar ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okul itfaiyeden gelen bir kişi tarafından ziyaret edilmiş ve mevcut bina boşaltma planının okula gelen tekerlekli sandalyeye bağlı çocukları kapsamadığı görülmüştür. Fiziki alan denetlenmiş ve tekerlekli sandalyede kullanan öğrenciler için bir çıkış planı geliştirilmiştir. Çalışanlardan birinin, bu öğrencilerin bina boşaltma sürecindeki rollerini tamamen anladıklarından emin olmakla yükümlü olması istenmiştir. Yazılı okul planı gözden geçirilmiş ve tekerlekli sandalye kullanan öğrencilerin durumuna dair ek bilgileri de kapsamıştır. Öğrencilerle bina boşaltma denemeleri yapılmış ve birkaç ay sonra tüm okul bir tatbikat düzenlenerek boşaltılmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Artık okul, tüm öğrencileri kapsayan, deneniş işe yaradığı ve başarılı olduğu görülmüş, güncel bir yangın durumunda bina boşaltma planına sahiptir.

2.5

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Tüm öğrencilerin akademik ve sosyal öğrenim alanlarına erişiminin sağlanması.	Okul ortamlarının denetlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi.	Okul ortamının öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı olacak şekilde düzenlenmesi.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okulun üst katlarda sınıfları olmasına rağmen asansörü yoktur. Yardımla bile merdivenleri kullanamayan fiziksel engelli birkaç öğrenci bulunmaktadır. Bu nedenle bu öğrencilerin gereksinimleri okul yönetim sistemi içerisinde öne çıkarılmış ve sınıf yerleştirme planları yapılırken bu öğrenciler üst katlarda yapılan dersliklere yerleştirilmemiştir. Bu düzenleme okulun, öğrencinin eğitim öğretim faaliyetlerinin en iyi şekilde yürütülmesini sağlamak üzere esnek bir tavır sergilediğini göstermektedir.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Tüm öğrenenleri bütünleştiren bir sınıf yerleştirme planı anlayışı doğrultusunda öğrenciler fiziksel olarak erişebildikleri sınıflara yerleştirilmiştir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Kişisel Rehberlik ve Psikososyal Destek Hizmetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Psikososyal koruma, önleme ve müdahaleye dair öğrencilere, öğretmenlere, yöneticilere mesleki gelişimin sağlanması ve ailelerin bilgilendirilmesi.	Tüm personel için mesleki gelişim fırsatları, ailelerin bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar.	Etkinliklerin çeşidi/sayısı ... vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Kişisel Rehberlik ve Psikososyal Gelişim ile ilgili çalışmaların bir parçası olarak öğretmenler, okuldaki bazı öğrencilerin ailelerinin durumu nedeniyle ihmal/istismar riski altında olduğunu fark etmiştir. Çalışanlar bu konu üzerine tartışmış ve çocuk istismarı durumlarının saptanması ve bunlarla baş edilmesi konusunda daha fazla mesleki gelişime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bunun sonucunda, dışarıdan bir STK'nın çalışanlara bu konuda sunumlar yapması kararlaştırılmıştır. Aynı zamanda okul, tüm öğrencilerin şiddet nedeniyle korku yaşadığı veya evde kaygı duydukları başka konularla ilgili güven duyduğu bir öğretmenle güven içerisinde konuşabileceği düşüncesini teşvik eden, duyarlı ve çocuk odaklı resimlerden oluşan bir poster setini de edinmiştir.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okul öğrenciler tarafından dile getirilen kaygıların bir kaydını tutmaktadır. Okul tarafından, ihmal ve çocuk istismarı içinde yer alan şiddet konularıyla baş etmeye yönelik kalıcı bir mesleki gelişim kaynağı seti hazırlanmıştır ve bu kaynakların her yıl güncellenmesi için bir bütçe ayrılacaktır.

2.5

2.5

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Beslenme Hizmetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
2	Beslenme hizmetlerinin tüm öğrencilerin gereksinimlerini ve gelişim özelliklerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi (mönü, destek personeli, diyabet özellikleri, kantin vb.)	Tüm öğrencilere besleyici gıda sağlayabilmeleri amacıyla beslenme hizmetleri çalışanlarına mesleki gelişim fırsatları sunulması Beslenme hizmetleri planlanırken özel gereksinimi olan öğrencilerin durumlarının dikkate alınması.	Mesleki gelişim kurs ve katılımcı sayısı.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Kantin/mutfak çalışanları güvenli gıda hazırlama eğitimine, kantin/mutfak yöneticisi ise herkes için besleyici menü planlamaya yönelik eğitime katılmıştır. Bu sayede kantinde öğrencilerin ve öğretmenlerin aralarında seçim yapabilecekleri yeni bir menü hazırlanmıştır. Bu yeni menü, daha az kızartma ve daha az yağ ve tuz içeren sağlıklı gıda seçimine odaklanmaktadır. Kantin/mutfak artık yağ, tuz ve şekeri yüksek seviyelerde içeren gıdaları menüsünde bulundurmamaktadır. Bununla birlikte özel diyet uygulayan öğrencilerin özelliklerine ilişkin de bir bilgilendirme yapılmıştır.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okul ve paydaşlar, okul kantininde verilen gıdaların yüksek derecede besleyici olduğundan ve herkes için güvenli bir şekilde hazırlandığından emindir.

ENGELSİZ OKUL MODELİ

Engelsiz Okul Standartları ve Performans Göstergelerinin Örneklendirilmesi: Bazı Uygulama Örnekleri

	Temizlik Hizmetleri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
3	Okulda destek hizmetleri verilerek öğrencinin kişisel bakımını yapabilmesinin sağlanması.	OGYE kaynaklarının okuldaki hizmetleri desteklemesi, tüm öğrencilerin hizmetlere düzenli erişiminin olması.	Desteklenen hizmetlerin türü vb.				

Engelsiz Okula Dair Destekleyici Açıklamalar:

Okulun, tuvaletle ilgili kişisel bakım becerileri hala gelişmekte olan özel gereksinimli bir öğrencisi için mevcut bir planı vardır. Özel eğitim öğretmene danışılarak hem evde hem okulda kullanılan bir yazılı plan hazırlamıştır. Plan, okulda olduğu gibi evde de aynen takip edilen bir kılavuздur. Müdahale gerektiren önemli konular olduğunda okul, velilerle birlikte özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencinin onurunu her zaman koruyacak şekilde bir anlayışa sahiptir.

Performans Göstergesine İlişkin Açıklamalar:

Okul, kişisel bakım ihtiyaçlarına bakılmaksızın özel eğitim öğrencilerinin devamlılığını ve öğrencinin bireysel kazanımlarının gelişimine yönelik yapılacak bir ekip planlamasını sağlamak için dışarıdaki kuruluşlarla (örn. RAM vb) işbirliği içerisinde. Veliler ise tüm öğrencilerde olumlu sonuçlar alınabilmesi için kişisel bakım konusundaki işbirliğinde okulun bir parçasıdır.

2.5

SÖZLÜK

Aşağıda verilen terimler, eğitimin değişik alanlarında farklı anlamlarda kullanılabilirler. Sözlüğün amacı bu terimlerin kılavuzdaki anlamlarını okuyucuya açıklamaktır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim:	Özel Gereksinimi ve/veya Engeli Olan bireylerin gereksinim duyduğu gelişim alanlarının birini ya da tamamını desteklemeye yönelik yapılan eğitimidir.
Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları:	Uyum sağlama becerisine (yeterliliğine) bakılmaksızın, öğrencinin katılımının önündeki engellerin kaldırılmasıdır.
E-erişilebilirlik:	Sosyal, kültürel, eğitim, ekonomik hayata katılımının sağlanması ve herkesin eşit koşullara sahip olması için bilgi ve iletişim teknolojilerinin (bilgisayarlar, web siteleri, telefonlar, TV, internet kamu ve alışverişi, çağrı merkezleri, ATM ve bilet makineleri gibi self servis terminalleri gibi) erişilebilir olmasıdır.
En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı:	Özel gereksinimi ve/veya engeli olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik olarak tüm disiplin alanlarında düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamıdır.
Engelsiz Okul:	Öğrencilerin kazanım, engel, davranış, kültür, inanç veya sosyal konum gibi farklılıklarına bakılmaksızın onlara hem sosyal hem de akademik açıdan eğitsel deneyimler sunan bütünleştirici bir okuldur.
Etkileşime Dayalı Eğitim:	Bireylerin bireysel özelliklerine göre dersin içeriğinin, sunumunun ve değerlendirilmesinin farklılaştırıldığı; yanıtlayıcı eğitim olarak da bilinen uygulamadır.
Moderasyon:	Farklı alanlar, görüşler, yargılar arasında bir orta yol bulunmasıdır.
Öğrenen:	Formal eğitim sistemi dışında da eğitim olanaklarından faydalanan tüm bireyler.
Özel Gereksinimi ve/veya Engeli Olan:	Bir engel tanısı almış bireyler de dâhil olmak üzere çeşitli nedenlerle (kültürel, sosyal, ekonomik vb.), bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından farklılık gösteren bireylerdir.
Sürekli Mesleki Gelişim Kültürü:	Belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları çağın gerekliliklerine uygun olarak güncellendiği bir çalışma anlayışıdır.
Yardımcı/destek Teknoloji:	Bireylerin gereksinimlerini karşılamak üzere gelişmiş (örneğin; bilgisayar) veya basit (örneğin; Braille yazı kalemi) teknolojik araç-gereçler ve uyarlamalardır.

ÖRNEKLER

1. Seçkin Gürel Meslek Lisesi 9/E Sınıf Örneği

Seçkin Gürel Meslek Lisesi, düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının devam ettiği bir okuldur. 9/E sınıfı ikisi az gören 45 öğrenciden oluşmaktadır; ancak sınıfın derslerine giren öğretmenler tanısı olmamasına rağmen 2 öğrencinin “Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite”si olduğunu, bir öğrencinin okuma güçlüğü yaşadığını ve genel olarak davranış sorunları olan birçok öğrencileri olduğunu ifade etmektedirler. Okul müdürü, okul popülasyonunu tanımlarken ailelerin bir çoğunun göçle geldiğini, çok çocuklu olduğunu, anne-baba eğitim düzeyinin düşük olduğunu belirtmektedir. Çocukların bir kısmı ise okul dışında çalışmaktadır. Sınıf rehber öğretmeni Ayşe Hanım, okul müdürüne giderek az gören öğrencilerin derslerde önemli zorluklar yaşadıklarını, diğer öğretmenlerin ve sınıf arkadaşlarının da bu iki öğrenciyi görmezden geldiklerini belirtmiştir.

Bu okulda OGYE ve kilit ekip, “Engelsiz Okul” için aşağıdaki alanları öncelikli alan olarak belirlemiştir. Bu örnekte yalnızca ilk öncelik alanı için Standart ve performans göstergelerini içeren bir öz değerlendirme örneği sunulmuştur:

- Öğrenme materyalleri ve teknolojileri konusunda gelişme sağlamak
- Yargı ve tutumları değiştirmek
- Kişisel rehberlik ve psikososyal destek hizmetleri sunmak

Öncelik Alanı 1 için okulun yaptıkları:

Okuldaki kilit ekibin lideri öğretmen şunları ifade etti:

“Öğretmenleri ve diğer personeli az gören öğrencilerle, bu öğrenciler için kullanılan yardımcı araçlarla ve sınıf içinde yapılabilecek düzenlemelerle ilgili bilgilendirdik. Az gören öğrenciler için elektronik büyüteç aldık, ekran büyütücüler kullanmaya başladık. Öğretmenleri bu araç-gereçlerin kullanımı hakkında bilgilendirdik. Az gören öğrencinin masasına masa lambası yerleştirdik ve öğretmenlerin, bu öğrenciler için çalışma ve sınav kağıtlarında daha büyük puntolu yazılar kullanmasını sağladık. Sınıf içinde tahtayı ve öğretmeni daha iyi gördüklerini belirttikleri sıralara oturttuk.”

ÖRNEKLER

Öz Değerlendirme:

	Öğrenme Materyalleri ve Teknolojileri	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Öğrenme materyallerinin, tüm öğrencilerin öğrenme biçimleri, hızları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak seçilmesi.	Sınıf ortamının, oturma düzeninin az gören bireye göre düzenlenmesi, masalara öğrencilerin görmesini artırmak için lamba koyulması, büyüteç temini vb.	Sınıfın yeni oturma düzeni, masa lambası, büyüteç		√		
2	Öğrenme materyallerinin, tüm öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine katılımlarını destekleyecek şekillerde kullanılması.	Öğrencinin özelliklerine uygun ders ve sınav materyallerinin hazırlanması, yazılı materyallerin puntolarının büyütülmesi.	Büyük puntolu çalışma kağıdı örnekleri, büyük punto ile yazılmış sınav kağıtları, düzenleme öncesi ve sonrası sınav notları arasındaki farkları gösteren belgeler.	√			
3	Tüm öğrencilerin sürece ve kendi öğrenme becerilerine katılımını desteklemek için Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin kullanılması.	Öğrenciler ve öğretmenler için bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımına yönelik eğitim verilmesi ve gerektiğinde destek sunulması	Öğretmen ve öğrencilere büyüteç ve bilgisayar ekran büyütücü programları hakkında günde 1 saat olmak üzere 5 günlük verilen eğitim, Eğitim programına katılan öğretmen ve öğrencilerin listesi, Eğitim öncesi ve sonrası bu araç-gerecin kullanım sıklığının karşılaştırılması, bu eğitim sürecinde kullanılan ders notlarının okulun web-sitesine yerleştirilmesi, okulda teknoloji eğitimleri konusunda liderlik rolü üstelenecek bir öğretmen	√			

ÖRNEKLER

2. Gülen Çocuklar Anaokulu Örneği

Gülen Çocuklar Anaokulu, yüksek sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının devam ettiği bir okuldur. 4 yaş grubu çocuklarından oluşan Kelebekler Sınıfı'nda 10 öğrenci, biri yardımcı iki öğretmen bulunmaktadır. İki hafta önce bu sınıfa otizm tanılı Kerem kayıt olmuştur. Diğer çocukların velileri, Kelebekler sınıfının öğretmenleri ve Kerem'i bir yıl sonra alacak olan öğretmenler, aralarındaki konuşmalarda durumdan duydukları rahatsızlık, kaygı ve korkuları ifade etmektedirler. Öğretmenler otizmi bilmediklerinden, veliler de çocuklarının bu durumdan zarar göreceklərini düşündüklerinden endişe yaşamakta ve Kerem'i okulda istemediklerini kimi zaman ima kimi zaman açıkça ifade etmektedirler.

Bu okulda OGYE ve kilit ekip, "Engelsiz Okul" için aşağıdaki alanları öncelikli alan olarak belirlemiştir. Bu örnekte yalnızca ilk öncelik alanı için Standart ve performans göstergelerini içeren bir öz değerlendirme örneği sunulmuştur:

- Yargı ve tutumları değiştirmek
- Okul ve sınıf içerisindeki öğrenme faaliyetleri
- Oryantasyon

Öncelik Alanı 1 için okulun yaptıkları:

Okuldaki kilit ekibin lideri öğretmen şunları ifade etti:

"Durumdan haberdar olan okul rehber öğretmeni öğretmen ve velilere bir tutum ölçeği vererek doldurmalarını istemiştir. Ölçek sonuçları tutumların olumsuz olduğunu göstermiştir. Bunun üzerine okulda otizm ile ilgili çocuk, veli ve öğretmenlere yönelik altı ay sürecek bilgilendirici faaliyetler düzenlenmiştir. Faaliyetler bilgilendirme toplantıları, film gösterilerini, veli toplantılarını, bilgilendirici dökümanların verilmesini, yüksek işlevli otizmi olan bir bireyin konuşmacı olarak davet edilerek çocuklarla otizm hakkında konuşması vb. etkinlikleri içermektedir. Bu faaliyetler sonrasında tutum ölçeği tekrar uygulanmıştır. Velilerin ve öğretmenlerin tutumlarının olumlu yönde değiştiği, çocukların daha kabul edici davranışlar gösterdikleri gözlemlenmiştir."

ÖRNEKLER

Öz Değerlendirme:

	Yargı ve Tutumlar	Performans Göstergesi	Başarı Kanıtı (Ölçülebilir Sonuç)	Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Henüz değil
1	Okul öğrencilerinin, öğretmenlerinin, velilerin ve diğer ilgili kişilerin farklılıklara karşı yargı ve tutumlarının belirlenmesi.	Değerlendirme araçlarının kullanılarak yargı ve tutumların belirlenmesi.	Anket, görüşme, gözlem sonuçları.	√			
2	Farklılıkları (bireysel, kültürel, sosyo-ekonomik vb.) kabul edici bütünleştirici bir okul ikliminin oluşturulması.	Öğrencilere, öğretmenlere, velilere ve ilgili diğer kişilere farklılıklarla ilgili bilgi sunulması ve eğitimler verilmesi, sosyal-kültürel etkinlikler düzenlenmesi, okulların stratejik planında misyonunda farklılıkların kabulüne yönelik ifadelerin bulundurulması.	Bilgilendirme toplantıları ve sayısı, toplantı tutanakları, yargı ve tutum değişikliğini gösterir anket sonuçları, okula davet edilen konuşmacı sayısı.		√		

KAYNAKÇA

1. DFES (2001) Inclusive Schooling: Children with Special Educational Needs. Londra: DFES
2. Department of Education. (2001) Building Inclusive Schools - Pathways to the Future: A report of the review of educational services for students with disabilities in government schools. Perth, Western Australia

Bu proje Avrupa Birliđi ve
Türkiye Cumhuriyeti tarafından
ortaklaşa finanse edilmektedir

CAPITA
INTERNATIONAL DEVELOPMENT

